

ELŐSZÓ.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... .. 36 kor.
Fél évre ... .. 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... .. 8 kor.

Nyitási költségek
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi 6a eszéki egyesült
vadász palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Résvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:

Stauber József.

Pentek, május 11.

Megújuló Magyarország.

A napirenden levő politikai kérdések mögött titokzatos kérdőjel gyanánt áll a választójog problémája. Nincs ma Magyarországon társadalmi és politikai vélemény, amely szervesen és szívósan ne e problémához kapcsolódna. A megújuló Magyarország első lélekzet vételének tartja minden illetékes tényező a választói jog kiterjesztését, mely a demokrácia friss levegőjét viszi majd bele alkotmányunknak viharokkal dacoló szervezetébe.

Kétségtelen, hogy e jog kiterjesztésének minden demokratikusan gondolkodó ember híve s ennek szükségességéről még vitatkozni sem lehet. Magyarországon nincs politikai párt, mely egyet ne értene ebben, hiszen ezt az időt vas akarata diktálja. De éppen azért szükséges a politikai rai-son egyensúlyozó mértékét alkalmazni az ilyen nagyjelentőségű reformokkal szemben, mert az általánosítás könnyen helyrehozhatatlan veszélyeket teremthet. A demokrácia gyönyörű gondolata nem elasztikus gummiabroncs, amely különböző világfelfogású nemzeteket egyformán összefog, még kevésbé generális igazság, amely minden lelket magához idomít és nivellál. A francia demokráciának épügy más a karaktere, mint az angolnak, vagy az oroszoknak, mert a nemzetek fejlődésének mások voltak az útjai és a fokozatai s e nemzetek világfelfogása egymástól elütően alakult ki. De együvé kapcsolja őket az általános emberi értékek megbecsülése s magának az embernek a tisztelete.

Miért kívánjuk mi, hogy a mi józan, okos, megfontolt magyar népünket idegen demokrácia áldásaival boldogítsák? A mi megújuló Magyarországnak demokráciájának a mi magyar talajunkból kell kisarjadzania s nem szabad megengednünk, hogy ezt a fejlődést idegen szellem befolyásolja. Azok, akik az általános, titkos és egyéb választójogot hirdetik, követelik és prédikálják: kétségtelenül az emberi haladás prófétái, de nem ismerik a mi magyar népünket, mely ezer esztendő óta a megfontolva haladás útját járta s ezért maradt fenn s ezért nem vészett el ennek az ezer esztendőnek végzetes tűz és vaszaporában. A mi magyar alkotmányunk sohasem engedte meg a féktelen haladást, a hatalmas ugrásokat, a bizonytalanba való vak rohanást: okos, kimért, higgadt lépésekkel közelítet-

tük meg mindig a kívánt célokat.

A nemzetek sorsát nem szabad szárnyaló ideák röptéhez kötni, nem szabad a képzelet képei után irányítani: bármily fenséges legyen is az a röpülés s bármily csodálatosan szép ez a kép. A nemzetek sorsát a meglévő viszonyok tekintetbe vételével, a nemzet lelkében élő reménységek mérlegelésével kell megalapozni és szebbé tenni. A magyarság legszentebb vágya, amelyért vérzett és vérzik az, hogy ezen a földön ur legyen és ur maradjon. Nem akar parancsoló ura lenni másoknak, csak a maga áldott földjének, szerény hajlékának nyugodt életű birtokosa. Dalolva akar szántani a földjén s úgy akarja átadni azt utódainak, hogy azok is magyarok maradhassanak. S ha ebben az országban mindenki magyar volna vagy szeretné a magyart: nem emelné fel senki a szavát az általános, titkos, egyenlő választói jog ellen, de így és most, vagy mondjuk: még — nem volna-e végzetes hiba kockára tenni a drága magyar föld magyarságát gyönyörű, de utópisztikus eszmék megvalósításáért?!

Magyarország miniszterelnöke nem fogadhat el leckét senkitől a magyar fajtság szeretetének tudományából. Tisza István gróf ismeri úgy ennek az országnak az alkotmányát s ismeri mindenekfelett a magyar nép lelkét, kívánságait, természetét, mint az általános választói jog fanatikus, de fantasztika híve. Az ő nagy magyarsága — amelyet legerősebb ellenfelei sem vontak kétségbe soha — az ő legbiztosabb irányítóje s a magyarság hajójának biztos kormányzója. Az a jogkiterjesztés, amelyet az ő céltudatos politikája ad nemzetünknek: az áldás kútfejévé válik ez országra nézve mert egyetlen cél vezérli csupán, hogy itt e földön a magyarság fölényét mindig és minden körülmények között megóvja. S ezt meg is fogja tenni: minden eszköze megvan ehhez s ereje is, mely ebben a tekintetben nem ismer megalkuvást. Képzeltünk-e szebb programot erre nézve, mint a magyar iskolákról mondott szavait? Magyarra kell tenni minden iskolát! s a magyar népnevelés és a magyar tanítóképzés egy bizonyos idő eltelté után fölöslegessé fog tenni minden óvatosságot, de addig — megszerzett javainkat könnyelműen elpazarolni jóvá nem tehető véték lenne. Az általános, titkos és egyenlő választójog ma — legigazibb meggyőződésünk szerint — a magyarság veszedelme lenne s Tisza István gróf

ismeri Deák Ferencnek azt a bölcs mondását: Amit erőszakkal vesznek el tőlünk: visszaszerezhetjük, de amely jogunkról önként mondunk le, azt vissza nem szerezhetjük soha többé... (c)

Nem történt esemény.

Budapest, május 10. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

A harcok egyikén sem történt különös esemény. — Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Eredménytelen angol és francia támadások.

— Elkeseredett csaták Macedóniában. —

Berlin, május 10. (Hivatalos.) A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harcok:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Arrasnál a tüzérségi tűz fokozódik. Lenstől és Avicourtól nyugatra fekvő árkaik eredménytelen ellenséges vállalkozásoknak voltak célpontjai. Fresnoy az újabb angol támadásokkal szemben teljesen birtokunkban maradt Hullecourt birtokaért a harc ide-oda hullámszik.

A német trónörökös hadcsoportja:

Soissons és Reims között a harci tevékenység időnként fokozódott, de általában mérsékelt határok közt mozgott. A Mont d' Hiveren és a St. Marie majornál, Cornicytól keletre, többször ismételt francia támadásokat elkeseredett közelharokban is ellentámadással visszavertük. Prosnestől északnyugatra az ellenséges előrsők előtörései eredménytelenek maradtak.

Albrecht württembergi herceg vezértábornagy hadcsoportja:

Felderítő osztagaink több szakaszon sikeres vállalkozásokat folytattak.

Légi harcban 9 repülőgépet lőttünk le, egy pedig védőtűzünkben lezuhant.

Keleti harcok:

A Narajowka mentén a tüzérségi és aknátűz időnkint feléledt.

Macedóniai harcok:

A csata tegnap a legnagyobb elkeseredéssel folyt tovább és hevességében felülmúlt minden eddigi ezen a harctéren vívott harcot. Monasztir-

tól északnyugatra meghinsultak az ellenséges támadások, amelyek célja magaslati állásaink elfoglalása volt. A Cserna hajlásban reggel, délután és este az ellenség igen súlyos veszteségeivel visszavertük igen erős tüzési és aknavető tüzzel előkészített körülbelül hatvan kilométeres arcvonalon véghezvitt olasz, francia és orosz támadásokat. A Vodenától északra

állásainkba benyomult szerbeket véresen visszavertük. A szövetséges német és bolgár gyalogság legmákasabb védelemmel és elkéseredett ellentámadásokkal a minden helyzet-hez gyorsan alkalmazkodó tüzési támogatásával megtartottk állásait és fényesen harcolt. — **Ludendorff**, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Munkapárt a városi párt ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A városok kongresszusa Aradot is meghívta május 18-ikára Budapestre a városi párt megalakítására. A meghívó nem került a közgyűlés elé, hanem a tanács küldte ki a város képviselőjében a hat tagot.

Ugy látszik, hogy érdemes lett volna a törvényhatóságnak is a kérdéssel foglalkoznia, mert mint Nagyváradról jelentik — a munkapárt veszedelmet lát az új párt alakulásában. A rendkívül érdekes vitát itt ismertetjük:

Rimler Károly polgármester ismertette a városok kongresszusának meghívását a május 18-iki gyűlésre, amelyen az országos párt alakítását készítik elő, magát a pártalakítást a következő napon tartandó nagygyűlés fogja kimondani. Az előzetes ülésre joga van a törvényhatóságnak hat tagot kiküldeni, míg a nagygyűlésre meghívták Nagyvárad minden polgári szervezetét és egyesületét.

(Ami erkölcsi lehetetlenség.)

Medvigy Gábor: Nagyon tiszteletreméltó magában véve a szándék, amely a városi párt megalakítására híveket toborozhat, de én magam a legnagyobb csodálkozással veszem tudomásul, hogy ilyed kísérlet létrejöhet fennálló pártkeretekben belül. Egy városinak, vagy bárminek elnevezett országos párt megalakítása szerintem nem csak, hogy nem opportunus, de egyenesen erkölcsi lehetetlenség is a munkapárt elvhu tagjaira nézve. Lelkiismeretes ember egyszerre csak egy pártnak lehet a tagja. En jól érzem magam a munkapártban meg vagyok győződve arról, hogy úgy a városok, mint más részei az országnak, megtalálják teljes haladásukat a munkapárt keretei között. Ezenkívül: sohasem tartottam szükségesnek bármiről is eltitkolni a véleményem — nincs szükségem egy másik pártira, budaorra abból a célból, hogy ott közöljem, amit itt nem merek. Egyáltalán — nem is tartom összeegyeztethetőnek a munkapárti tagsággal egy új országos párt létesítését s a részvételt benne, — azt se tudjuk, hova kanyarodik el ez az új lobogó. Az a tény, hogy kiküldi a közgyűlés hat tagját a kongresszusra, — még nem beleegyezés az új pártprogramba. En magam is kimehetek oda, de a magam egyéni nézetét ott is hangoztatni fogom!

(A trójai faló.)

Gábel Jakab: Nagyon örülök, hogy teljesen kifejezték aggodalmaimat. Küldhetünk megbízottakat a kongresszusra, de ezzel nem mondjuk, hogy ezzel a fából vaskarika ötlettel, a politizálás nélküli új politikai párttal egyetértünk. Hogyan foglalkozhatnánk mi, meggyőződéses munkapártiak, egy új, országos párt megalakításával, amelynek a körvonalait sem ismerjük? Egészen más pártnak az árnyéka vetődik erre az alakulásra. Attól kell tartanunk, hogy az új trójai faló jelent meg közöttünk, hogy meglazítsa pártkeretünket olyan szociális program örve alatt, amely egyik része a mi programunknak!

A párttagok nagy többsége zajosan helyeselte a két fősztólalást, mire a polgármester szólt a városi pártól.

(Osak fogalomzavar?)

Rimler Károly: A magyar városoknak 61 képviselőjük van a parlamentben. Mi nem akarunk mást, mint fölesketni ezt a 61 képviselőt, hogy a városok kölesönös érdekeit, vállalva támogassák, mert mi csak azokat vagyunk hajlandók támogatni itthon, aki fölesküszik közülök arra a lobogóra! Más részletet különben én sem ismerek a programból.

Medvigy Gábor: Remélem, még idejekorán sikerül elfojtani erre a koresszultótt pártra az akciót. Ha megis meg lesz, akkor is felvetjük itt a pártban a kétlakiság kérdését. Egyéni nézetem szerint lehetetlen, hogy lelkiismeretes ember egyidőben a munkapártnak is és egy másik országos pártnak is a tagja legyen. Akkor idején való lesz pártkérdéssé tenni a dolgot és ha egyedül, vagy kisebbségben maradnék is a nézetemmel, inkább leszek pártönkivüli, mint két párt tagja. Ez az egész városi párt-blokk Budapestnek egy ügyes akciója, Budapest bajban van, most maga mellé akarja csöditeni a többi magyar várost, — ismerjük az akció rejtett okait. Mi köszönjük, nem kérünk belőle, elég a magunk baja, nem vagyunk hajlandók provokálni megyei és más ellenpártot.

Rimler Károly: Az egész országgyűlés egy megyei párt.

Medvigy Gábor felsorolja, minő előnyöket juttatott a városoknak eddig a kormány.

Rimler Károly: A kormány igen, de nem az országgyűlés.

Löwenstein Zsigmond: Tisza István gróf szavaira hivatkozva, nem tartja aggályosnak a városi párt megalakítását. Az agrarizmus dominál az országon, ez ellen szervezkedni kell. Nem fél az ellenpártok konkurencijától sem.

A párt nyílt kérdésnek hagyja a dolgot, — szavazni fog a kiküldöttek összeállításánál és megvárja miképen alakul ki az új politikai párt Budapesten.

Hírek a kereskedelmi miniszter távozásáról. Budapestről telefonálja tudósítónk: Egy fővárosi estilap értesülése szerint politikai körökben úgy tudják, hogy **Harkányi János** báró kereskedelmi miniszter véglegesen búcsút mondott a politikának és már a legközelebbi időben új ember kerül a kereskedelemügyi miniszterium élére.

Nem lesz általános választói jog Poroszországban. Berlinből jelentik: A birodalmi gyűlés alkotmánybizottsága elutasította a szélső baloldalnak azt a javaslatát, hogy Poroszországban a választói jog általános legyen és hogy a nők is kapjanak aktív és passzív választói jogot.

Vas Ferenc a Depositenbank vezetője.

— Érdekes bankkarrier. —

Fővárosi tudósítónktól.

A bécsi *Depositenbank* vezetésére, mint értesülünk, Vas Ferencet, az Első Magyar Iparbank elnökét hívták meg. Az Iparbanknál viselt elnöki állásáról legközelebb már lemond. Vas Ferencről, aki Kranz dr. utóda lesz, igen előkelő bankigazgatói kéztől az alábbi sorokat kaptuk:

Vas Ferenc, az Első Magyar Iparbank elnöke csomagol és bérbeadja Döbrentei-uti világiját: holnap talán már Bécsben lesz és a *Depositenbank* igazgatóságában fog elnökölni. Kranz megy és Vas jön; ezt befejezett tényként lehet elfogadni. A *Depositenbank* urainak Pestre kellett jönni, hogy embert találjanak, aki ennek a minden meghurcoltatás mellett is jelentékeny pénzintézetnek új stílust, új irányt és új presztizst tud adni.

Vas Ferenc nem az az ember, akit ne lehetne bucsuztatni valamilyen helyváltoztatásnál, mert holnap talán már megint másutt van és valami egészen mást csinál, mint amit vártak tőle. A legváltozatosabb magyar bankkarrier ez, a legkülönösebb, mintahogy az ember maga is, aki ezt a karriert lefutotta, talán a legnyugtalanabb pénzembere a monarchiának. Ötven esztendő és még mindig csupa ígért; az emberek valami meglepetést, valami különösen zenialisat várnak tőle. Még mindig nem tudják hová tegyék, hová skatutyázzák s most hogy elmegy megint Bécsbe, a Vas Ferenc hívei és ellenségei — ezek az utóbbiak tulnyomó számban — csodálkozva rázzák a fejüket. Egy magyar bankigazgató, aki egyenesen a Kranz dr. örökébe ül — mondják és várják, hogy mit fog Vas most a *Depositenbank*kal csinálni.

Egy **Brüll** nevű dohány- és terménykereskedőnél kezdte karrierjét Vas Ferenc. Ez a **Brüll** a *Schossberger* bárók és csetei *Herczoghek* érdekköréhez tartozott, akkor persze még, amikor az egyiknek nem volt bárósága, a másiknak pedig a nemessége hiányzott. Ez a **Brüll**—*Schossberger*—*Herczog*-triász korán felfedezte a Vas Ferencből sugárzó energia értékét és amikor **Moskovicsot** a Magyar Francia Biztosító egykori igazgatóját a triász valamiért elcsapni volt kénytelen, beültették oda igazgatónak Vas Ferencet. Lehetett ekkor vagy 28 éves.

Az új igazgató rendbehozta a Magyar-Franciát, de egyben összeveszt az egész hazai biztosítással. Reformokat akart és újításokat, belenézett a kártyáikba, össze-vissza keverte a paklijukat, úgy, hogy az öreg *Schossberger*, aki akkor a *Kereskedelmi Bank* elnöke volt, sietve átmentette a felzudult biztosítási közvélemény elől Vas Ferencet vezértitkárnak a *Kereskedelmi Bank*hoz.

Ekkor jóslták, hogy Vas Ferenc lesz **Lánczy Leó** utóda és minden egyéb. Hihetetlen energiájától, céltudatosságától sugárzóan világos esztétől, nagy műveltségétől, svádájától akkortájt a legnagyobbat várták.

Ebbe az idejébe esik a **Haas** és **Deutschék** csödbakergetése. Ezek a **Haas** és **Deutschék** ezidőtájt bérbevették Magyarországot. Vállalkozásaik példátlan vakmerőségéről generációk fognak még mesélni, de annyi bizonyos, hogy ami ház és vasut két évtizeden át itt épült, az valahogy **Haas** és **Deutschéké** volt. Ezeket kergette Vas Ferenc csödbé. Egy furcsa regeneratív koncepció munkálhatott itt már akkor: kipusztítani mindent, ami az organizmusnak árthat, kivágni a magyar pénzügyből mindazt, ami nem szervesen belőle nőtt.

Megint fölfelé bukott. Minkus mellé került Bécsbe, az Union-Bank igazgatójával. Az Union-Bank új koncepciót kapott tőle, de ő neki itt se volt maradása, a saját koncepciója széttobbantotta azokat a kereteket, ahol elhelyezkedni akart. Egy szép napon, állás nélkül, újra itt volt Pesten.

Valahányszor valami nagy munkára, vagy állásra ember kellett, mindig Vas Ferenc került kombinációba. De egy kicsit félték tőle most már és örültek, amikor Munk és Da-

vidsohnék beültették az Iparbank elnöki székébe. Ez a bank felvirágozott, most ügyvezető igazgatója Salamon Tivadar, néhai Herzel Bernát veje. Hogy itt szűk lesz neki a tér, ezt tudta viszont mindenki. Alapjában nem is meglepetés tehát, hogy megint elmegy Bécsbe. A meglepetésre Vas Ferenccel még mindig várnak.

Egy érdekes ember megy el innen, nagy kár, hogy annyien haragszanak rá, mert az utcán soha nem köszön senkinek...

Polgárháborúra készül Oroszország.

— A kormány bejelenti a belső felfordulást. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Stockholm. A Pétervári Távírási Ügynökség jelenti: Az ideiglenes kormány hosszú proklamációt tesz közzé, amely egyebek között a következőket mondja: A régi kormány bukásának napjaiban az ideiglenes kormány eltelve a feladat nagyságának tudatától és annak a rendkívüli nagy felelősségnek tudatában, amelyet a hatalom reáruházott, hozzálátott a szociális szabadságok programjának végrehajtásához és a háborúnak a szövetségesek szoros közösségében való folytatásához. A proklamáció felsorolja a kormány által az országban vállalt kötelezettségeknek megfelelően megvalósított intézkedéseket, majd így folytatja: Az ideiglenes kormány nem titkolhatja el a nép elől azokat a nehézségeket, amelyekbe tevékenysége ütközik és amelyek az utóbbi idő óta annyira megnövekedtek, hogy a jövőre nézve nyugtalanító aggodalmakat keltenek. A kormány az erkölcsi erőket keres támogatást.

A nép fiai véreinek egy cseppje sem hullott a hibájából, egyetlen gondolatot sem fojtott el. Szerencsétlen módon az ország szociális fejlődése meglassult a régi rezsim bukása folytán előállott nehézségek következtében. A lakosság bizonyos osztályainak egyes csoportjai, amelyek nem igen tudták felfogni a pillanat jelentőségét, törekvéseiket erőszakos módon igyekeznek megvalósítani, ami a belső fegyelem megsemmisülésével és anarchiával fenyeget. Az ideiglenes kormány kötelességének tartja kijelenteni, hogy az az állapot, amely az ország közigazgatását nehezíti teszi,

azt a veszélyt rejti magában, hogy az országot belső nehézségekbe dönti és a fronton való vereséget idéz elő. Anarchizmus és a polgári háború kísértete a szabadságot veszélyeztetve mered az ország elé. A kivitt szabadságok megtartása és erősítése céljából a proklamáció felszólít mindenkit fáradozásainak egyesítésére, annak a kormánynak megszilárdítása céljából, amely a szabadságot oltalmazza. A kormány maga folytatni fogja minden fáradozását és hatalmi állásának bővítésére törekszik, amíg az országban élő teremtő erőket képviselőit sorompóba szolitja, ha még eddig az állam igazgatásába nem vettek tevékeny és közvetlen részt.

Lugano. A Corriere della Sera pétervári jelentése szerint a pénteki zavargások alkalmával nyolcvan katonát öltek meg a harcokban. A legnagyobb részük azoknak a bandáknak esett áldozatául, amelyeket Lenin hívei szerveztek a kormány ellen. A helyzet annál veszedelmesebb, mert Lenin hívei nemcsak a kormány ellen, hanem a munkástanács ellen is ellenséges magatartást tanúsítanak. A pétervári helyőrség egy része hű a kormánynak.

Stockholm. A Nowoje Wremja jelenti, hogy Lenin hívei Finnországban a Balti-flotta legénysége körében agitációt folytatnak, hogy őket Leninhez való csatlakozásra bírják.

Lugano. Miljukow jegyzéke miatt kitört zavargásoknak kétszáz áldozata van, akik között százhatvan súlyos sebesült. Ostrovoban, ahol a radikális kormánynak tábora van, több városnegyedet leromboltak. A kormány folytatja a vidéki csapatoknak Pétervárra való koncentrációját.

Kopenhága. Hivatalos cáfolatok ellenére erősen terjesztik azokat a híreket, hogy Buchanan angol nagykövét Pétervárról elmenekült. Bergenből azt jelentik, hogy Bertier párisi angol nagykövét ma Bergenbe érkezett és utban van Pétervár felé, hogy Buchanan helyét elfoglalja.

Stockholm. Pétervári jelentések szerint Buchanan szökéséről elterjedt hír onnan ered, hogy a nagykövét a pétervári események által kényszerítve, elhagyta az orosz fővárost, hogy Pétervár közelében levő fürdőhelyen levő kastélyában keressen üdülést. A Djen azt írja, hogy a nagykövét betegnek érzi magát és hogy nyugalomra van szüksége.

Miljukow külügyminiszter a Nowoje Wremja szerint megbetegedett és három nap óta nem távozott el lakásáról.

Rotterdam. Schlüsselburg város rendkívüli bizottsága kikiáltotta a város függetlenségét. A vezetőség nyomában elhatározta a magánbirtokok felosztását. A közigazgatás főnökét és a zemsztvo több tagját letartóztatták.

Stockholm. Az odesszai városi parancsnokot és a polgármester helyettesét letartóztatták, mert elsikkasztották a városi pénzeket, úgy hogy a városi hivatalnokok járadékait sem tudták kifizetni.

Kopenhága. Pétervári lapjelentések szerint Gueskow hadügyminiszter betegsége olyan természetű, hogy valószínűleg kénytelen lesz miatta a hadügyminiszterium vezetését bizonytalan időre másnak kezébe adni.

Genf. A Reuter-ügynökség jelenti: Markow vezérőrnagyot a szibériai lövészadosztály parancsnokát a pétervári pályaudvar közelében sétája közben meggyilkolták.

Hága. Londoni lapok szerint a gárdazred egy zászlóaljja Pétervárról a frontra ment és ez alkalommal nagy zavargások voltak. Ugyanis békeba-

Németországban

a nagy sztrájk idején.

Tíz hónap alatt immár harmadszor nyílt alkalom, hogy bejárhatom a háborús Németország egyes nagyobb városait. A legutóbbi két hét alatt megfordultam Breslauban, Berlinben, a Majna melletti Frankfurtban, Nürnbergben és Münchenben.

Az utóbbi idők egyik legfontosabb németországi eseménye: a munkássztrájk. A leglétkijismeretesebb utánjárásal és minden oldalról beszerzett információim eredményeképp megállapíthattam, hogy ennek a nagyarányu, de mindössze két, sőt a legtöbb helyütt csak egy napig tartott munkássztrájknak oka nem az éhség volt, mint azt sokan hitték nálunk, másrészt pedig nem volt ennek a sztrájknak háboruellenes tendenciája, amint egész Németországban nem talákoztam háboruellenes hangulattal. Ezzel természetesen nem akarom azt mondani, hogy az Európában általános békevágy a német szíveket is meg nem szálította volna. Németországban is erős a békevágy, de ezzel kapcsolatban nem hallottam kifakadásokat a háboru ellen. Imponáló méltósággal viselik el a háborús szenvedéseket, amelyek Németországban tagadhatatlanul na-

gyobbak, mint mi nálunk, de békevágyuk nem olyan irányu, mely beérné akár milyen békével. Alkalmam volt gyárosokkal, kereskedőkkel, iparosokkal és munkásokkal egyaránt beszélgetni, s ez alapon meggyőződhettem arról, hogy a sztrájk oka: az élelmiszerek egyenletes elosztásával kapcsolatos. Bármily bámulatos is a német organizáció, a németek nem volnának emberek, hanem angyaloknak kellene lenniök, ha az élelmiszer-elosztás terén nem volnának visszaélések. Németországban is sokszorosan kínálkozik mód arra, főleg ha valaki nem néz a garasra, hogy a rendelkezés kijátszásával a jobbmóduak jobban és bővebben elláthassák magukat, mint a német nép zöme. Miután az ilyesmi nem titkolható, sokan bosszankodnak ezen, úgy, hogy mikor azután nemrégiben a kenyéradagok leszállítására került a sor, a munkásság a sztrájk fegyveréhez nyúlt. A munkások úgy okoskodtak: Ha az élelmiszerekkel való gazdálkodás terén szigorubb volna az ellenőrzés, akkor nem fordulhatnának elő a fentebb említett visszaélések a köz kárára. Ha a dugáru-élelmiszereket is belevonnák az egyenletes elosztásra kerülő élelmicikkek közé, nem volna szükség a kenyéradagok leszállítására. A hathatósabb ellenőrzés keresztülvétele céljából tehát a munkások sztrájkba léptek és ezzel si-

került is kivívni azt, hogy a munkásság képviselőite most bent ül az élelmiszerelosztó-bizottságban. Ezért folyt a német munkásság sztrájkba és semmi másért. Az éhezéssel és békével való sztrájkkombinációk egyszerűen kalandos kitalálások.

Nagy feltűnést keltő esemény volt az utóbbi időkben: a német újságszállítási tilalom. Újságírói foglalkozásomból természetesen következik, hogy ott künn a helyszínen a legélelnekbb figyelemmel kísértem a német sajtót, amely engem a legsajátosabb magánokból is különösképen érdekelt. Magában Németországban e tilalomról mit sem tudtam és hazajövet Bécs és Budapest között hallottam először róla. Szerfölött csodálkoztam ezen, mert a német lapokban semmi olyast nem olvastam, ami akár a mi szempontunkból, akár német szempontból ezt a kiviteli tilalmat indokolta tette volna. A ránk vonatkozó legérdekesebb dolgok ezek voltak a német sajtóban: először a királynak Tiszához intézett kézírata és az ezzel kapcsolatos magyar félhivatalos kommuniké. Német kommentárt ehhez egyetlenegy sem olvastam, mert minden lap beérte azzal, hogy leadta a magyar félhivatalos kommunikét. A másik érdekes dolog az entente-sajtónak az a híre, hogy Ausztria-Magyarország különbékére volna kapható.

rát szociálisták megkísérelték a legénységet rábeszélteni, hogy ne menjenek a frontra. Déloroszországból nyugtalanító hírek érkeznek, melyek szerint a termés igen rossznak ígérkezik. Mindenütt éhségzavargások tenyegtetnek.

Nem lesz téli háború —

mondia a francia hadügyminiszter.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Genf. Az olasz lapok az Olaszország elleni osztrák-magyar offenzíva kérdésével foglalkoznak. A vezető olasz körökhöz közelálló párisi lapokban azt írják, hogy most már bizonyos, hogy Konrád báró a német segítség nélkül is támadni fog és a közeledő hadoszlopok már a repülőgépekről is megfigyelhetők. Ugy látszik, hogy Franciaországban is gyökeret vert az a meggyőződés, hogy Olaszországtól semmitéle segítséget nem várhatnak.

Genf. A francia szenátus hadügyi bizottságában Poincaré hadügyminiszter arra a kérdésre, hogy igaz-e, mintha téli hadjáratra számítanának, nemmel válaszolt.

Genf. Az orosz front összes részein tartós stagnáció állott be. Ez a körülmény Franciaországban nagy nyugtalanságot keltett, mert attól félnek, hogy Oroszország kiugrik szövetségeseinek sorából.

Hága. A tengeralattjáró veszedelem leküzdésére első rendszabályul az amerikai kormány két millió dollár jutalmat tűzött ki olyan hatóságos eszköz feltalálójának, amellyel a tengeralattjárókat meg lehet semmisíteni.

Washingtoni jelentések szerint Ardó pénzügyminiszter valóságos nyomtatvány erőt mozgósított a siker érdekében. Hatszázezer plakátot ragasztatott ki a postahivatalokra, hogy a lakosságot hadikölesön jegyzésére buzdítsa.

Az amerikai kormány elhatározta, hogy a háború tartamára minden szénbányát, vasgyárat és acélművet lefoglal. Más ipartelepét is lefoglaltak a hadsereg céljaira.

A Times jelenti: A szombaton megtartott ausztráliai választások a Hughes kormánynak jelentenek győzelmet, úgy, hogy az új kormány biztosan törvénybe iktathatja a védkötelezettséget.

Ezt a német sajtó egyhanguan entente-hazugságnak minősítette és egyik-másik német lap nyomatékosan mutatott rá arra, hogy Ausztria-Magyarországra nézve elkölesli lehetetlenség volna szövetségesei nélkül vagy épen azok ellenére békét kötni. E két hír közül bizonyára egyik sem lehet oka a kiviteli tilalomnak. De nem tartalmaztak a német lapok a saját bel-, vagy külpolitikájukra vonatkozó oly dolgot sem, ami érthetővé tenné, miért volt ez a — gondolom — tíz napos zárlat. Magukban a lapok cikkein bizonyára nem kereshető a zárlat oka. Ha Németország azt akarja, hogy a külföld, akár ellenséges, akár szövetséges, ne tudjon meg valamit, sokkal egyszerűbb eszköz ennek megakadályozására a — cenzura, mely a német szempontból nem kívánatos cikkeknek már a megjelenését is megakadályozza. En el tudom képzelni például, hogy Németországban rájöttek egy szélesen szétágazó kémkedési machinációra, amely apró vagy üzleti hirdetések útján továbbítja mondanivalóit és ez aztán kívánatosá tette az újságoknak bizonyos időre való visszatartását.

Sirlegl F. József.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

*Pénteken: Csárdás királyné, operett.
Szombaton délután 3 órakor ifjúsági és népies előadás.*

Este 7 órakor rendes helyárrakkal, az időnyben először: Az ember tragédiája.

* A színház átalakítása. Kovács Vince kulturtanácsnok a város ma tartott közgyűlésén bemutatta a színházi-bizottságnak a téli és nyári színházak helyárrainak felemelése, valamint a téli színháznak átalakítása iránti ismeretes javaslatait. Ennél a tárgynál Szathmáry János és Steinhardt Mór dr. után Nemess Zsigmond dr. szólalt fel hosszasan. Arra figyelmeztetett, hogy az átalakításokat főleg a tűzbiztonság szempontjából vigyék keresztül. Hecht Arnold tb. főorvos azt javasolta, hogy a ruhatárt ne a foyerben helyezték el, amelyet fűteni nem lehet, hanem a folyosókon. *Nachtnébel* Ödön főmérnök kijelentette, hogy ez lehetetlen, miután a folyosókon a ruhatár elhelyezésével ismét a szabad közlekedést gátolnák és a foyert lehet fűteni. A közgyűlés a tanács javaslatát fogadta el.

* A színház hírei. *Csárdás királyné* délután. Vasárnap délután ez a bájos operett van műsoron, amelynek állandóan zsúfolt háza van. A *Csárdás királyné* gyors léptekkel halad az első jubiláris előadás felé. A főszereplők természetesen Horváth Mici, Járai Böske, Győző, Járai Sándor, Polgár Sándor stb. — *Ifjúsági és népies előadás.* Szombaton délután 3 órakor Gilbert pompás operettje, az Arany fécán van műsoron. A főszerepekben Horváth Mici, Járai Böske, Győző, Járai Sándor, Polgár Sándor, Kiss, Kertész stb. — *Az ember tragédiája.* Madách remekműve szombaton és vasárnap este kerül előadásra részben új szereposztással. A vezető főszerepeket K. Kápolnai Juliska, Kiss Miklós és Deli Lajos játsszák, azonkívül részt vesznek a darabban az egész személyzet. — *A karszemélyzet jutalomjátéka* május 18-án lesz a sok magánszámokon kívül amelyek a legújabb aktualitásokat ölelik fel. Fal Leó bájos operettje is színpadra kerül. Az „Edes öreg” a főszerepekben Horváth Mici, Kiffer Lujza és Rónai Dezső.

* Aradi újságról színművének premierje. Marót Sándor újságró-kollégánk, kit finoman megírt hangulatos cikkeiért az aradi közönség régen szeretetébe fogadott, e szeretetet hálásan fogja megköszönni e hó 16-án, szordán este, midőn az aradi színház színpadáról melegen érző lelkének egy poétikusan szép gondolatával fog a közönséghez szólani. Ezen az estén ugyanis egy kis egyfelvonásos szindarab is színpadra kerül, melyben a szerelem mindent lebíró hatalmát mutatja be Marót Sándor. Az egész kis mű finoman elgondolt s merészen lendülő témája ellenére is bájos és lélekhez férköző, mert — igaz! Igaz és szép, mint maga az az örök tűz, melyről címét is nyerte. Szeressetek! hirdeti a kis darab s e kedvesen hangzó tanítást a darab előtt még Kiffer Lujza is ajánlani fogja egy esengő prologus keretében. Marót Sándor „Örök tűz” című kis színművében a színház legjobb erői játszanak s előadása Arad irodalmi életének kedves dátuma lesz.

* Legújabb hangjegyek kaphatók Kerpelnél: Gilbert: Arany fécán. Straus: A márvány menyasszony. Virányi: A Gólem. Fall Die Rose von Stambul. Kálmán: Csárdás királyné. Zerkovitz: Mint egy bálványt, úgy imádlak. Szemző: Elmegyek én is utánad. Pártos: Hófehér menyasszony fátyol. Zerkovitz: Edes, kedves apukám. Kovács: Összel arra ébredünk. Ötvös: Börtencárnak bőrből a fedele, továbbá Százszekrek zenéjének összes eddig megjelent számai, valamint Anyos Laci, Dr. Révfy L. Kondor, Fráter, Sas Náci, Kőrös Béla legújabb nótás könyvei.

* A szegedi színház bérbeadása. A szegedi színházat, a ma megtartott tanácsulésen három pályázó közül a régi színházgátonak Almássy Endrének adta oda újabb három évre. A tanács azonban érdekes feltételeket szabott a megválasztott színházgátonak. Így például minden színrekerülő darabbal köteles legalább nyolc próbát és egy főpróbát tartani, amelyre a színházi bizottság és a sajtó lennének hivatalosak. Ennek betartását a színházi bizottság ellenőrzi. Ettől az újtástól remélik Szegeden, hogy a színművek rendezése jobb lesz s hogy a színművésznők és színművészek több gondot fognak fordítani szerepeiknek alapos megtanulására, amelyet sok színháznál, így a szegedinél is szívesen hanyagoltak el. Az igazgató a helyárrakat felemelheti, de évi 24.000 koronát fizet a városnak.

* Vilmos császár kedvenc dala. A németek zseniális uralkodója nemrégiben a fronton lévő magyar csapatoknál hallotta Lavotta szerenádját, mely a szó szoros értelmében elbűvölte az uralkodót. A *Százszekrek Zenéje* 10-ik száma a „Lavotta szerelme” című operettből a szerenádöt és Csokonay: „Földiekkel játszók” című gyönyörű dalát közli. A tartalmas szám ezenkívül Czeglédy Gyulának csodaszép kerüggőjét, Gajáry Istvánnak: „A makrancos herceg” című opera szerzőjének finom műdalát és Kondor Ernő legújabb csárdását közli. Az öt zenés szám ára együttesen 80 fillér, kapható minden könyvkereskedésben. Negyedévi előfizetés 4 korona. Kiadóhivatal: V., Kálmán-utca 22. szám alatt van, ahol az eddig megjelent összes számok kaphatók.

LEGUJABB.

Ejtel 2 órakor érkezett telefonjelentés.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: A Földközi-tengeren újabb jelentések szerint 9 gőzöst és 8 vitorlást súlyeszítettünk el, 32000 tonna tartalommal. A tengerészeti vezérkar főnöke.

Köteborg. A londoni Lloyd-ügynökséghez május hónapban a mai napig nyolcvan hajó elsúlyesztéséről érkezett jelentés, mely elsúlyesztések május elseje óta történtek. Április megfelelő időszakában csak negyvenegy hajó elsúlyesztéséről érkezett jelentés.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Horeourtnál angol és Prosneptől északnyugatra egy francia részlettámadást visszavertünk.

Stockholm. A svájci távirati ügynökség jelenti: A berni nemzetközi szociálista bizottság Grimm Róbert, a svájci nemzeti tanács ezidőszerint Stockholmban tartózkodó tagja által a bizottsághoz csatlakozott pártokat meghívta egy Stockholmban, május 30-án tartandó 3-ik zimmerwaldi konferenciára, amelyen a béke kérdését és a hollandi delegátusok által egybehívott stockholmi konferenciával szemben való állásfoglalásukat fogják tárgyalni.

A Stefáni-ügynökség jelenti Athénből: A Zaimis kormány programjához híven, amely szerint jó viszonyt akar fenntartani az ententeval, elhatározta, hogy a vezérkar és néhány más csapattestek tisztjét Athénből eltávolítja, ahol a tisztjek jelenléte nem volt alkalmas az entente képviselőinek. Ezek a tisztjek ezentul a Peloponézusban fognak tartózkodni.

Az Aradi Közlöny

előfizetési árai helyben és vidéken:

Egész évre	36 korona.
Negyed évre	9 korona.
Egy hónapra	3 korona.

Támadás Berlinben Czernin ellen.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből írják: Czernin Ottokár gróf külügyminiszter, amint a német lapok írják, szerencsésebben formulázta meg Ausztria-Magyarország hadicéljairól szóló nyilatkozatát, mint Bethmann-Hollveg. Legalább is erre enged következtetni a dunai monarchia mindkét államában lakó népeknek és pártoknak Czernin beszédére adott egyhangú helyeslése. Czernin gróf nyilatkozata azonban elégedetlenséget keltett a birodalmi német sajtó egyrészében. Ha ezek a támadások csupán Czernin politikájának taktikája ellen hangzóak volna el, úgy mélyebb jelentőséget nem kellene ennek tulajdonítani. Ausztria-Magyarországban is vannak emberek, akik nem osztják Czernin gróf nézeteit, de a német szövegíró férfiak kritikájából még más valami is kihangzik:

az elégedetlenség olyan politika fölött, amely minden annexiót oléve visszautasít.

Bécsben a német lapoknak ezt az elégedetlenségét jogtalannak és igazságtalannak tartják. Itt úgy gondolkoznak, hogy Ausztria-Magyarországnak sem a maga számára, sem szövetségesei számára nem szabad imperiális ideák hajszolására törekednie, vagy annexiók tervei megvalósításában közreműködnie.

Voltaképpen micsoda is Ausztria-Magyarország? Elleafelei országok konglomerátumának nevezik, amelyek házasság és örökség útján jutottak a Habsburg-Lothringeni ház uralma alá. Tehát egy történelmi politikai egység, amely a nemzetiségi elv korában létjogosultságát elvesztette. A négyes szövetség harca a dunai monarchia ellen vezető államférfiaknak abban a nyilatkozatában nyer kifejezést, hogy Ausztria-Magyarország nemzetiségeit ki kell szabadítani abból az államkötelékből, mely most lebilincseli őket és amely mindnyájuk számára súlyos teher. Az entente felfogás szerint tehát ezért kell Ausztria-Magyarországnak a térképről eltűnnie. Ezért és ebből az okból tiltakoznak Ausztria-Magyarország ellenségei, hogy harcukat a dunai monarchia ellen jogtalanoknak nevezzék.

Be kell vallanunk, hogy ez az idő a történelmi politikai egyesüléseknek valóban nem kedvező és azt sem lehet tagadnunk, hogy a huszadik század a nemzetiségek jogairól másképp gondolkozik, mint az a kor, amely Hegelnek államjogi ideáit vallotta vezérelvül. De rögtön elénk tolokodik az a kérdés, hogy az a nemzetiségi elv, melyet az entente Ausztria-Magyarországra alkalmazni akar, egy nemzet minden irányu szükséges fejlődésére alkalmas és jogos-e. Az entente nemzetiségi elve lényegében abból áll, hogy a nemzet fogalma fedje az állam fogalmát. A világháborúnak azonban semmiféle barocai nem fogják megsemmisíteni azt a tényt, hogy Közép-Európának abban a részében, amelyet most Ausztria-Magyarországnak neveznek, egy egész sereg olyan nemzet él, mely egymagában sem élni, sem meghalni nem elég erős.

A nemzeti kívánságok kielégítése nem jelenti mindig egy államiség biztosítását, s annak jövő fejlődését. S arról nem beszélnek, hogy nyolc-kilenc milliós népek alig lesznek valaha abban a helyzetben, hogy határaikat ellenséges támadások ellen megvédelmezzék, mert

örök békéről míg ember a földön él, minden teoretikus és filozofikus nézet ellenére is alig lehet szó.

Ausztria-Magyarország nemzeti különböző érdekek kapcsolatával vannak egymásra utal-

va. Állami szükségleteiket csak olyan állam elégítheti ki, melynek határozott politikai tartalma van, melynek pénzügyi és gazdasági ereje erős a kulturában hátramaradottak felszólására, amely magabizár elégséges termőföldet és szénbányaüzemeket s amelynek szabad kijárása van a szabad tengerre. Hogy egy példát felhozzunk: milyen kikötő szolgáljon a cseh ipar és kereskedelem levezetésére, ha egyszer Csehországot „szabaddá” tették.

Amit Ausztria-Magyarország ma védelmez, nemcsak az ő történelempolitikai egységessége. Ellenkezőleg: a nemzetek egész seregéért küzd, amelyeknek állami szükségletei nemzeti kívánságaiknak beteljesedésével a legkevésbé sem lennének kielégíthetők, mert ezek a szükségletek egy nemzeti állam sőt keretei között a kielégülést nem találják meg. Ezért védelmezi Ausztria-Magyarország ma határait, ezért küzd az Adrián levő szabad hajózásért. Ezért nem lehet mindig és teljesen igazságos népeinek nemzeti kívánságaival szemben.

De ez nem külső állapotának, hanem belső magujhódásának kérdése. Ez nem oldható meg kívülről erőszakkal, hanem csak belülről a nemzetek kibékítésével és egyetértésével. Mindenestre

nagy veszélyt rejtett magában Ausztria-Magyarország nemzetiségeinek kifelé való gravitálása,

ez azonban a világháború után vagy teljesen megfog szűnni, vagy legalább is veszélytelenné válik. Az új Oroszország minden bizonnyal fel fog hagyni pánszláv és agitacionális politikájával és azzal a törekvéssel, hogy a Balkán népeit a maga számára megezeresse. Ezzel megszűnik Ausztria-Magyarországra nézve az a veszély, hogy a szlávokhoz vonzó nemzeti belső és erősítő politikai tevékenység helyett idegen hatalmak felé fordítsák tekintetüket Ausztria-Magyarország belső megerősödésére minden bizonnyal jótékonyan fog hatni egy közös határ, egy erős Bulgáriával. S Ausztria, de különösen Magyarország belpolitikai életének erős demokratizálásával nagyon hozzá fog járulni ahhoz, hogy azok a nemzetiségek, melyek eddig idegen hatalmak felé való vágyakozásukban határt nem ismertek, az állam határain belül megértési pontokat találjanak.

Meglehet, hogy mindezek még mindig nem biztosítják Ausztria-Magyarország déli és keleti határait és

szüksége lesz, hogy területi garanciákkal is biztosítsa ezt.

De ez nem jelenti az annexiót, hanem az élet feltételét. Annexiót egy olyan nemzeti-állam, mint Ausztria-Magyarország, nem kívánhat, mert nem kívánatos, hogy a hódítás Európának csak egyetlen nemzetének szívében is behagyja a bosszú tövisét.

És az az ok, amiért Ausztria-Magyarország nyilvános közvéleménye azokat a terveket, melyeket a német birodalom egy-egy kicsiny, de befolyásos köre táplál, nem nézi egész közönyösen. Ausztria-Magyarországnak radikális szociáldemokratái is teljes megértéssel vannak azok iránt az érdekek iránt, melyeket Németország védelmez a nyugati hatalmakkal szemben. A harc rendíthetetlen egységességgel mindaddig tovább fog tartani, míg Németországnak, valamint Ausztria-Magyarországnak léte, becsülete és békés fejlődése messzemenőleg biztosítva leendő. De annexiók célokért hevülni valóban hiba volna és ezt Ausztria-Magyarországban egy ember sem ismeri félre.

VAROS ES MEGYE.

Hetvennyolc százalék marad a pótdadó.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város törvényhatósági bizottsága ma délután 4 órakor folytatta Kintzig János főispán elnöklésével tegnap fölfüggesztett közgyűlését. A tanács bejelentette megállapítás végett az 1917. évi költségelirányzatot, amelyet Zubor Andor, az újonnan megválasztott adóügyi tanácsnok referált. A költségelirányzat összege 4 millió 22,205 korona. Erre fedezet van 1 millió 958,205 korona, fedezetlen hiány tehát 2,044,000 korona. Községi pótdadónak marad a jelenlegi 78%. Ezután a várható jövedelem 1,794.000 korona, a telekértékadótól 250.000 koronát remélnék. A költségelirányzatban többet mutatkozik a rendőrség tételénél, viszont apadás a gyermekkorháznál a felemelt ápolási díjak mellett, valamint a közgazdasági rovatnál a kiviteli vámok behozatala miatt. Nemess Zsigmond dr. azt ajánlta a közgyűlésnek hogy a költségelirányzatot általánosságban és részleteiben fogadja el, miután a hármass-bizottság már tételről-tételre letárgyalta. Azonban egy indítványt tett még pedig arra vonatkozólag, hogy miután a tapasztalat azt bizonyítja hogy minden közgyűlésen új meg új kiadási tételeket hoznak javaslatba, mondja ki a közgyűlés, hogy ez év folyamán a költségelirányzatot tul semmiféle egyéb vagy újonnan felmerülő ugynevezett előre nem látható kiadást nem engedélyez. Tudja, hogy ez az indítvány kissé ridegen hangzik, de nem árt, ha a takarékoságot hangsúlyozzák.

Varjassy Lajos polgármester kérte, hogy ne hozzanak olyan határozatot, amelyet végrehajtani úgy sem lehet. Amikor a törvényhatósági bizottság a tisztviselők fizetését rendezte akkor hozott egy ilyen határozatot, amely szerint azon tul tisztviselői kérvényeket még csak tárgyalni sem fog és mégis már a legközelebbi közgyűlésen maguk a törvényhatósági bizottság tagjai újabb javaslatokkal állottak elő a tisztviselők fizetésére vonatkozólag. A polgármester felszólalása után a közgyűlés a költségelirányzatot elfogadta.

Arad a rendőrség államosítását kéri. A város tanácsa azt javasolta a törvényhatósági bizottságnak, hogy a vidéki rendőrsek országos rendezéséről szóló törvényjavaslatnak az országgyűlés elé való vitele iránt a helyi kormányhoz intézzen feliratot és hasonsszerű felirattal leendő támogatás céljából a társ törvényhatóságokat keressék meg. A javaslat indokolásában elmondja a tanács, hogy az aradi rendőrség személyi és dologi kiadásai évenként félmillió koronára rugnak és ezt a város nem bírja el. A közgyűlés elfogadta a tanács javaslatát.

Új városi bizottság. A fertőtlenítő intézet gazdasági ügyeinek felügyeletére és ellenőrzésére bizottságot alakított ma a város közgyűlése. A bizottságnak elnöke Tisch Mór dr. tiszti főorvos, tagjai *Nachtnébel* Ödön főmérnök, *Kilényi* János főszámvevő és *Green* Nándor főkapitány. A polgármester előterjesztésére az 1917-18. és 19. évek tartamára a törvényhatósági bizottság három tagot *Habs* Vilmost, *Berta* Titaszt és *Pollák* Vilmost küldötte ki.

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit hogy a lapkijárástól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előfizetni szigorúan tilos. Aki ezen óvást figyelembe nem veszi, büntetendő cselekményt követ el.

Nagybankot tönkre tett impresszárió.

— Négy és fél millió család. — Piatto és Diatto. —

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Milanóból jelentik: Cortese Luca olasz színházi impresszárió, „A Thyrsus“ című folyóirat alapítója, Gabriele d'Annunzio bizalmas barátja, egy óriási szédelés miatt a rendőrség börtönébe került.

Az alatt az ürügy alatt, hogy ő az olasz nemzeti színpadot alapjában újra alkotni s virágzásra emelni akarja, Tina di Lorenzonak, Grammatica Emmának és Irmának szerződési ajánlatot tett s a legelső drámáiroknak megrendelést adott a közel jövőre. Milanóban a színház céljaira egy luxus nyomdát is berendezett.

Magasan szárnyaló terveinek megvalósítására azonban nem került sor. Cortese a legpazaribb életmódot folytatta s most Milanóban sok millió családok miatt letartóztatották.

Egész Olaszország e szenzációs esemény hatására áll. Emellett egy groteszk hadseregszállítási botrány is napirenden van, melybe a sajtónak eddigi jelentése szerint, a hadügyminisztérium is érdekelve van.

Luca Cortese, ezeknek az afféreknek hőse, a hadügyminisztérium egyik kisebbrangú hivatalnokának a fia. Tizennégy évvel ezelőtt megszökött a szülői háztól, színész lett, de a statisztaságon kívül egyéb hosszú időn keresztül nem vitte. Mindazonáltal megőrizte a színházhoz való hűségét s színházi folyóiratának alapítási költségét tolvajlások és csalások útján szerezte meg.

Ez a folyóirat nem hozott jövedelmet, ellenkezőleg, óriási költségbe került. Cortese értett hozzá, hogy vállalatát számára neves politikusok, írók, államférfiak, udvari méltóságok és tudósok jóakarátát nyerje meg s így elérte, hogy szimpatikusá lett s az emberek szíve és tárcája megnyílt előtte.

Senki barátai közül, még a rendőrség sem gyanította, hogy voltaképpen e kedves férfiban a század egyik legnagyobb gonosztevője rejlik. Rendjel eső hullott rá, szabad bejárása volt az udvarhoz és sok államférfi boldognak érezte magát, ha Cortese „gróf“-nak kegyeit megnyerhette. A leghíresebb színésznőknek szabószámait egy szóra kifizette, legutóbb is egynek 60,000 lírás ruhaszámláját egyenlítette ki. Kiváló premierok alkalmára kincseket érő öltözékeket teremtett elő s a pénznek annyi értéke volt előtte, mint a szemétnak.

Most bebizonyosodott róla, hogy mindenféle hamisított írásoknak birtokában volt. Így a többek között egy hamisított tiszt kinevezéssel is rendelkezett. Letartóztatása Milanóban egyik legelőkelőbb vendéglő halljában történt. Milanóból vitték őt titkárával együtt Rómába. Ma már mindenki csodálkozik azon, hogyan juthatott ez az ember azokhoz a milliókhoz, amelyeket olyan könnyű kézzel szórt szét. Az elképzelhető legkönnyebb módon, Olaszországnak Törökország ellen vitt háborújában összekötésbe lépett a hadügyminisztérium irányadó embereivel és — hadsereg szállító lett. Ez az üzlet még megnövekedett az olasz-osztrák-magyar háború kitörésével, melynek egyik leglelkesebb szószólója éppen ez a nagystíliú szédelő volt. Ez ép oly ostoba, mint zseniális próbálkozás azonban szabadságába került.

Rövid idővel ezelőtt Veronában egy bizonyos Piattó nevű emberrel kötött ismeretséget, aki egy turini nagyiparoshoz, Diattóhoz, a megszólalásig hasonlított. Piattó és Diattó uraknak nemcsak a nevük volt csodálatos módon

hasonló, hanem az arcuk is. Cortese magával vitte Rómába Piattót és ott

a Fővárosi Igazgatóságának mint Diattót mutatta be.

A Diattó aláírásával ellátott hamisított váltókra és hitellevelekre a bank rögtön másfél millió lírát fizetett ki kezeihez. Midőn ez az összeg újabb váltók benyújtásával négy és fél millióra növekedett, a bank vezetősége egyik emberét Turinba küldte Diattóhoz bizonyos pénzügyi dolgok megbeszélése végett, ahol kitudult, hogy egy gonosz szédelés áldozatai lettek.

A bank e nagyarányú csalás miatt nemcsak, hogy megrendül, de felszámolói kénytelen

s most a kis egzisztenciák ezrei vesztették el megtakarított filléreiket. Amint az olasz lapok írják, a letartóztatás előtt még Cortese egy hatalmas orgiát rendezett a hamis Diattó tiszteletére, melyen Olaszország legkiválóbb egyéniségei közül sokan megjelentek, ma pedig a nagystíliú szédelő már börtönben ül s vendégei közül is sokat letartóztatott a rendőrség.

Asszonyok kártyabarlangja.

— Váltóhamisító urinő a ramell miatt. —

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítók: Scirmay Ignác bankbizományosnál megjelent néhány nap előtt egy díszlingvált urinő, aki Pap Ernőné deési földbirtokosnőnek mutatkozott be. Elmondotta, hogy rövid időre jött fel a fővárosba, sürgősen pénzre van szüksége és 7000 koronát szeretne kölcsönképpen felvenni. A bizományos hajlandó volt az üzlet megkötésére, de előbb természetesen meg akart győződni Papné bonításáról.

Telefonált Deésre és onnan a legjobb információkat kapta, mert Pap Ernőné igen gazdag asszony, aki nagyarányú üzleteket szokott lebonyolítani. Az adatok konvenáltak és ki is fizetett egy váltó ellenében az üzletfelvévő vált urinőnek 5500 koronát.

— Ezer koronáért méltóztassék néhány nap múlva eljönni, — mondotta — mert az az ur, akitől én a pénzt megszereztem, jelenleg nem rendelkezik 7000 koronával (Ötszáz koronát a közvetítésért és kamatok fejében vontak le az üzletnél.)

Tegnap Szirmai Dézsről levelet kapott, amelyben Pap Ernőné azt írja, hogy tudomására jutott, hogy valaki az ő nevében kölcsönért fordult hozzá. Értésére adja, hogy visszaélés történik a nevével és már most elhárít magától minden felelősséget, mert neki kölcsönre szüksége nincs és ilyenek felvételére felhatalmazást senkinek nem adott.

Ma, amikor megjelent Szirmai Dézsről a hölgy, hogy az ezer koronát felvegye, a pénzügynök nyíltan a szemébe mondta, hogy csaló és váltóhamisító és ezért átfogja adni a rendőrségnek. Az urinő keserves sirásra fakadt és beismerte, hogy csakugyan ravasz fondorlattal csalta ki a pénzt és ráhamisította Pap Ernőné nevét a váltóra.

Bevitték a rendőrfőkapitányságra, ahol elmondotta, hogy Pap Oigának hívják, Kolozsvárra való, 25 éves hajadon. Szülei egy férfi miatt elkergették a házukból és ő már néhány hete egy ismerőseinél lakik a fővárosban. Hogy ki ez, arra nézve nem adott felvilágosítást.

Arra a kérdésre, hogy miért fordult kölcsönért Szirmaihoz, a rendőrséget is meglepett választ adott.

— Ötezer koronám volt, mikor eljöttem hazulról, — mondotta — de Budapesten egy asszonyi társaságba keveredtem, ahol nagyarányú kártyajáték folyt. Egész pénzemet elvesztettem ramslin és azt hittem, hogy a kölcsönszerzett pénzzel visszanyerem. Nem így történt. A kölcsönt is elvesztettem. Néhány nap alatt elszedtek tőlem az asszonyok tízezer koronát. Pap Ernőné, akinek nevében a kölcsönt felvettem, a sógornóm.

A letartóztatott urinő nem volt hajlandó megmondani, hogy hol van az a kártyabarlang, ahol kifosztották.

Száz palota száz millió.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Egy esztendeje tán, hogy valóságos ingatlanvásárlási láz tapasztalható az országban. Nap-nap után hírt adnak a lapok régi nagy uradalmak eladásáról. De nemcsak a földbirtokok, hanem a házak is gazdát cserélnek. A vidéken új gazda költözik a régi családi portárra. Budapesten pedig a százazreket és milliókat érő palotákat írják át az új tulajdonos nevére.

Mostanában sok a dolguk a telekkönyvi hivataloknak. Soha annyi ingatlan-átírást nem kellett eszközölniök, mint ezekben a véres, háborús esztendőben. Az alábbi adatok, amik a főváros ingatlanforgalmáról adnak számot, nem speciálisan budapesti jelenségek. Az egész országban ugrásszerűen nőtt az ingatlanok forgalma és ezzel együtt persze a földek és házak értéke is.

A hadimilliomosok nemcsak az élet mohó élvezésére vetik rá magukat, hanem arra is gondolnak, hogy friss pénztömegeiket szilárd, biztos módon helyezték el. Kricsa Izidor, a központi járásbíró telekkönyvi hivatalának vezetője becsátotta rendelkezésre a fővárosi ingatlanforgalom statisztikáját. Elmondta a telekkönyvi hivatal vezetője, hogy a béke napjaiban átlag egy ingatlan-átírást esett egy napra, most pedig alig győzik a munkát. Arra a kérdésünkre, hogy kik vásárolják a pesti palotákat, azt felelte a telekkönyvi hivatal vezetője, hogy főként hadseregszállítók és hadiszállítások folytán nagy vagytonokat szerzett különböző pénzintézetek.

Ha 1913-tól a mai napig figyelemmel kísérjük a fővárosi ingatlanforgalmat, érdekes felfedezésre jutunk. 1913-ban, mely békés esztendő volt, a kedvezőtlen gazdasági konjunktúrák dacára hét ház kelet el a fővárosban millió koronán felüli eladási árban, 1914-ben pedig hirtelen esés tapasztalható, alig történik házvétel. 1915 már a teljes mozdulatlanság esztendeje volt. Csupán kisebb, tíz-huszezer koronás házvételeket jegyeznek föl a telekkönyvi hivatal lajstromai. A legnagyobb összeg, amit Budapesten ebben az esztendőben házért adtak, 600.000 korona volt. 1916 eleje is hasonló az előző esztendőhöz. Az első hónapok lanyha forgalma után azonban hirtelen rohamos, ugrásszerű emelkedés következik. Végül is, amire az évet lezárják, kiderül, hogy összesen 121.688.341 koronát fizettek ki Budapesten a házakért 1916-ban, míg 1915-ben csak 20.756.726 koronát. Az ingatlanok forgalma tehát egyik háborús évről a másikra keresztes száz millió koronával emelkedett. 1916-ban összesen huszonnégy házat vettek meg egy-egy millióért, hármat pedig két milliót meghaladó értékben. Az 1917-es esztendő való-

sággal lavinaszerűen indul, úgy hogy az év végére a telekkönyvi hivatal becslése szerint legalább száz millióval fogja meghaladni a forgalom az 1916. év magasra szökött forgalmi

összegét. Már eddig tizenhárom ház cserélt gazdát egy-egy millióért, s két ház — egy a Dorottya-utcában és egy a Nádor-utcában — több mint két millió koronáért.

Orosz fogságból Aradra jött hadapród.

— A forradalom aradi szemtanúja. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma este érkezett Aradra Kemény Lajos, a 33-ik gyalogezred kadettaspirántja, aki mint csererokkant jött haza Oroszországból. Az Aradi Közlöny munkatársa fölkereste Kemény Lajost, a pályaudvar sebesült nyugvó-állomásán, hogy megkérdezze tőle, miket élt át a forradalmi Oroszországban. A megtört hős 31 éves, a polgári életben magánhivatalnok Budapesten, sápadt és vézna városi fiú, nyírott bajszu, azok közül való, akiket a neuraszténia idegsokkra különösen praedisponál. Nehezen és akadozva beszél, ahogy dadogó ajkára föltoznak az átélt nyomoruságok és szenvedések emlékei. Folyamatos elbeszélésre maga is képtelennek érzi magát, ezért:

— Talán tessék kérdéseket fölteni — mondja — szerényen. És leülünk a lócára a teremben, amely fölött ott leng a vöröskeresztes zászló, a hadapródjelölt két munkóját kezébe fogja, amelyek le vannak soványodva, olyan finomak, állátszóak, mint egy gyereké. Béna testén már vasalt tekete nadrág van és finom nyári blúz, apró lábán selyemesokros, sárga félcipő.

Beszélni kezd. Bevezetésül elmondja, hogy önként jelentkezett a frontra, minden sarzs nélkül, mert nem bírta a tisztiskolát, neuraszténias. A harctéren vitézül verekedett, hamarosan előléptették kadettaspirántra, vitézségi éremre is fölterjesztették. 1915. szeptember 14-én, zalovcenél, Bródy mellett Galiciában, egy ütközetben gránátlégnyomás érte, elájult. Amikor magához tért orosz kötőzhelyen találta magát. Itt első segélyben részesítették, azután rázós kocsin a többi foglyokkal együtt vitték, sokáig vitték. Addig vitték és addig rázta a kocsi, a míg ismét elájult. Csak Kiewben tért másodszor magához. Pár napi ápolás után innét Voronyesbe vitték, Oroszország déli részébe, Moszkvától 600 kilométerre délre. Itt volt 1916. decemberig, azután Nizsnij-Novgorodba szállították, ahol 1917. március 25-ig nyomta a kórházi ágyat, amikor ütött neki a szabadulás órája.

1915. decemberében, mint mondja, forradalmi hangulat uralkodott Oroszországban. A voronyesi gyűjtőtábor kórházának szanitécei mesélték... Ekkor találkozott Scher Emil aradi tiszttel, aki mint csererokkant, — tudomása szerint, — azóta már szintén visszatért Magyarországra. A voronyesi gyűjtőtáborban nagyon jó egészségügyi, állapotok uralkodtak. Külön mosdó és mosószobája van a legénységnek is. Egyéb mondanivalója Voronyesről, Nizsnij-Novgorodról nincsen, ő kórházban fektült, ki nem járt, nem érintkezett a külső világgal. Az egész idő alatt legizgalmasabb napja az idén március 15-ike volt, amikor megtudták, hogy a cárt detronizálták.

Nizsnij-Novgorodban a forradalmárok piros lobogókat tüztek ki „éljen a béke!” fölirással. Ezeket „kenyeret és szabadságot!” föliratu lobogók követték. Attól a naptól fogva a kadettaspiránt állandóan megvásárolta a nizsnij-novgorodi „Ruszkij Szlovo” című napilapot. Ekkor az ő transportjuknak már elkelt volt volna indulnia hazafelé, de a forradalmi állapotok miatt késlekedtek.

Szanitécektől, verterektől már februárban hallotta, hogy forradalom lesz, hogy a rendőrséget gépfegyverrel szerelték föl. Március első felében egy forradalmár kapitány érkezett haza a frontról és Nizsnij-Novgorodban ő egymaga szervezte meg a forradalmat. Ez a kapitány a tüntető népnek sajátkezűleg dobálta ki a raktárakból a cukrot és kenyeret. Ugyanakkor a közemberek a kormányzóhoz rontottak, éppen tanácskozás közben érték. Elfogták a kormányzót és a kormánytanács összes tagjait és bezárták őket, a város parancsnokló tábornokával együtt. Egyszerű bakák azokat a tiszteket, akik a forradalom és a nép ellen voltak, a szubordináció teljes mellőzésével bezárták. Lezárták az ő kórházuknak konzervatív érzelmű parancsnokát is. Az utcai harcokban Kemény Lajos tudomása szerint Nizsnij-Novgorodban pár száz ember esett el, Péterváron pedig 600 tiszt és 20.000 civil és közlegény.

Március 16-án még azt hitték, hogy Mihajlovics nagyherceg lesz a cárt utóda. A lapokból így tudták, a nizsnij-novgorodi „Volga” című napilap is így írta. Nemsokára azonban, kikiáltották a köztársaságot, ekkor azt kezdték beszélni, hogy a cárt megszökött. A csendőrséget és rendőrséget a frontra küldték, egyidejűleg beszüntették a legénység tisztelgését a tiszteknél. Március 16-án pedig eltörölték a cárt való imádkozást, ami egyes katonáknak nem tetszett.

Transportjuk a zavaros viszonyok közepette azonban végre mégis csak utnak indult, Moszkvába március 26-án érkeztek meg. Itt a nép jól fogadta őket, a villamos kocsiba kenyérjegyven vásárolt kenyeret nyújtottak be nekik. Moszkvában egy tábornoki rangú katonarvos vizsgálta fölül a csererokkantakat. Vasárnap, április 1-én délelőtt érkeztek meg Pétervárra. Ejjel felkettőztek kórházvonattal már tovább is indultak. Tornea finn határállomáson szállottak ki, kedden délelőtt 11 órakor. Itt nagyon jó ételeket kaptak, finn vöröskeresztes ápolónők kedvesen fogadták őket, hangoztatták a finn-magyar rokonságot. Némi pihenés után még délelőtt szánpokra tették őket és a befagyott finn öblön keresztül Haparandába vitték.

A transportban 200-an felül voltak, ezek közül 100 magyar, de huszan utközben a tuberkulotikus betegek közül meghaltak. A svéd vöröskeresztes kiküldöttök már Tovulába elébük jöttek. Innen, mint mondtuk, a befagyott finn öblön keresztül, negyedórás szánuton érkeztek meg Svédországra. Haparanda határállomáson nagyon kényelmes kórházvonaton helyezték el a csererokkantakat. Kemény Lajos itt varrta föl újból hadapródjelölti rangjelzését, idáig, mint közlegény jött. Ugyanis az oroszok a tiszteket és önkénteseket nem szívesen engedik haza, azzal az indokolással, hogy az ilyen intelligens embereket rokkantságuk dacára katonai irodákban föl lehet használni.

Haparandában a transport délután 4 órakor magyar módra készített gulyást kapott, makarónival és sört. Továbbá egy svéd különlegességet, mézzel sült kenyeret. A svéd Vöröskereszt részéről Egbert dr. főorvos vette

gondos ápolás alá a csererokkantakat. Két napi utazás után Hallsbergbe érkeztek, ahol már az osztrák-magyar vöröskereszt kiküldöttői fogadták őket, virággal és magyar nemzetiszínű karkáddal. Innen is tovább utazva április 7-én reggel 6 órakor Tralleborgba érkeztek, ahonnan hajón mentek Sasnitzig, az osztrák-magyar és német Vöröskereszt kiküldöttének kíséretében. Itt ismét barátságosan megvendégelték őket. Sasnitzon és Frankfurt am Oderen keresztül, — majd Auságon, — Kolinba érkeztek, ahol három hétig megfigyelés alatt voltak: a fogságból nem cipelték-e valami ragályos betegséget magukkal. Április 9-étől 30-ig voltak Kolinban. Május 2-án érkeztek meg Budapestre, Schwarzenberg herceg kórházvonatján, amely a 35-ös számot viseli.

Készül a Reichsrat

munkaprogramja.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: A május 30-ára összehívott Reichsrat munkaképességének biztosítására már teljes erővel megindult a munka. A különböző politikai pártok és a kormány között állandóan tartanak a tanácskozások azoknak a külső és belső feltételeknek megteremtésére, amelyek a Reichsrat első háborús ülésének munkaképességét biztosíthatják. Az elnökség kérdése még mindig nem nyert megoldást, csak annyi bizonyos, hogy Sylvester dr. nem hajlandó vállalni a jelöltséget. A nemzeti szövetség megbizta Denk, Damm és Wolff képviselőket, hogy Gross dr. jelöltsége ügyében folytassanak tanácskozásokat a pártokkal.

Clam-Martinić gróf miniszterelnök naponként tárgyal a különböző pártok vezetőivel, hogy a Reichsrat elé terjesztendő törvényjavaslatokat illetőleg már előre tisztázza a felfogásokat és a munkaprogram tekintetében fennálló nézeteltéréseket elsimítsa. Ugy látszik, hogy azok a megállapodások, amelyek alapján Baernreither és Urban miniszterek megmaradtak a kormányban, még mindig csak azt az általános elvet szolgálják, hogy a Reichsrat munkaképes legyen, de részleteiben még nincsenek véglegesen tisztázva s előreláthatólag sok gondot fognak okozni Clam-Martinić gróf miniszterelnöknek, aki egyébként nagy tapintattal vezet a megindult tárgyalásokat. Remélik, hogy nagyobb permanens bizottságok kiküldése útján megtalálják a kivezető utat azok között a nézeteltérések között, amelyek még fennállanak.

A kormány egyébként még egyáltalán nem tájékoztatta a pártokat, hogy milyen javaslatokat készült a Reichsrat elé terjeszteni. Arra nézve sem történt döntés, hogy a házszabályok reformját miképp viszik keresztül. Az a bizottság, amely a revizióra vonatkozólag az egyes pártok részéről kiküldött képviselőkkel alakult meg, még ezen a héten megkezdte munkáját. Azt hiszik, hogy a bizottság kész megállapodásokat viz a Reichsrath elé, s ebben az esetben az osztrák parlament sokkal simábban fogja megoldani ezt a kérdést, mintha erre vonatkozólag a kormány tenne javaslatot.

A Reichsrat összeülése után nyomban intézkedés történik az időközi választások megajtására is, amelyek a háború alatt szüneteltek. Az első választások Lembergben lesznek, ahol Hudec elhalálozásával és Liziewicz lemondásával üresedett meg egy-egy mandátum. Az egyik kerületben mindenesetre Bilinszky dr. a lengyel klub elnökét fogják jelölni.

Hirek Szaszanov öngyilkosságáról.

— Saját tudósítók teletjelentése. —

Berlin. Pétervári távirat közli a Ruszkoje Szlovo nyomán azt a hirt, hogy Szaszanov volt külügyminiszter a május negyedikére virradó éjszakán öngyilkossággal vetett véget életének. Az orosz lap szerint Szaszanov sztrichninnel mérgezte meg magát. Hátrahagyott levelében azt írja, hogy meghal azért, mivel elszakították barátaitól, a kiket meg akar menteni a halálával. A Ruszkoje Szlovo közli továbbá, hogy Buñalszki, Mihajlov, Koreskasz és mások fölvtágták ereiket; de még idejekorán észrevették tettüket és megmenthették életüket.

Ez a hír, ha igaz azt a gyanut kelti bennünk, hogy Szaszanov aligha a saját akaratából vált meg az élettől. Ha meghalt, úgy bizonyára kegyes kezek nyújtották neki alkalmas formában az életpusztító sztrichnint. Ha igaz a halál híre, — s ha a Ruszkoje Szlovo közli, úgy igaz is lehet — akkor levonhatjuk belőle azt a következtetést, hogy az orosz forradalom kezdi eljaposan biztosítani magát s hozzáfog — mindenestre keleti módszer szerint — a cárizmus tartozékainak eltakarításához. Szaszanov mindenestre az első ilyen „öngyilkos”, akiről az orosz nyilvánosság elszámol; előtte is lehettek bizonyára néhányan s következnek utána talán mások is, talán még felsőbbrendű lények is. Halála híre nem igen kelt részvétet sem hazájában, sem idegenben, mert Szaszanov egyike volt azoknak, akiket a legnagyobb bűn terhelt a világháború fölédzéséért.

Szaszanov pályája.

Szaszanov Szergej 1859-ben született, 1890-ben londoni, 1893-ban római, majd 1904-ben ismét londoni orosz nagykövetté nevezték ki. Ebben az állásban maradt 1909-ig, a mikor Usarikov helyébe a külügyminiszter segédévé, majd 1910 novemberében Izvolszki helyébe külügyminiszter lett a Sztolipin-kormányban. Ezt az állását megtartotta a Kokoveev-, a Goremikin- és a Stürmer-kormányban, de 1916. július 23-án megbukott egy finn szanatóriumra vonult vissza.

Szaszanov Izvolszkinak volt a tanítványa, a nélkül, hogy mesterének nagy kvalitásai is meglették volna benne. Ravasz, fanatikus volt ő is, sok tekintetben még merészebb, de hiányzott belőle az erő, az akaratnak aeólos keménysége. A balkáni háború idején ő keverte a pánszláv kártyát, az ő műve volt Bulgária meghátrása, amely a mostani világháború folyamán oly keservesen megbosszulta magát Oroszországra nézve. A világháború kitörésekor Szaszanov állott a gyöngye akaratú ear oldalán, a kit nem tudott — de nem is akart — megakadályozni abban, hogy az angol eselszöves halójába rohanjon. Szaszanov tegegyénibb műve volt az orosz-japán szerződés, a melyet bukása előtt néhány héttel írt alá. Ez a szerződés megsemmisítette Oroszország egész keleti politikáját, a mennyiben Japánország kezébe adta a hatalmat Kelet-Azsiában.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Halálos ítélet. Bécsből jelentik: Négy napi tárgyalás után a törvényszék ma hirdette ki ítéletét Kasperek Leopoldina, egy hadbavonult pincérnek 23 éves felesége ellen, aki magányos uriaszonyokat meggyilkolt

és kirabolt. Kasperek Leopoldinát kötélt általi halálra ítélték. Az ítélet nagy meglepetést keltett, mert az ügyész, tekintettel arra, hogy az asszonyt a gyilkosság elkövetése után lopásért elítélték, a törvény értelmében maga sem indítványozott halálbüntetést. A törvényszék azonban kimondotta, hogy Kasperek Leopoldina a lopásért való büntetést még a gyilkosságok elkövetése előtt kapta és ez semmi kapcsolatban a gyilkossággal nem állott.

H I R E K.

Gyanns nyílt paraucs.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma este nyolc óra előtt Weil Károly dr. rendőrfogalmazó a Fehér Kereszt étterméből kijövet, szóváltásra lett figyelmes, melyet egy exotikusan öltözött idegen ur folytatott egy női bérkocsissal. A szóváltásból a rendőrtisztviselő hamarosan megállapította, hogy az előkelő idegen egész délután a városban kocsizott és most sokalja a taksát. Azt kiabálta, hogy Aradon megzsarolják az idegeneket, viszont a jól megtermett női bérkocsis sem akarta a jussát hagyni. Az utcai botrány láttára Weil dr. szükségesnek látta, hogy közbelépjen, az idegen azonban nem látszott a poigári ruhában levő rendőrfogalmazót respektálni és kiabálni kezdett vele is. Mire a rendőrtisztviselő igazolásra szólította föl és magát is igazolta.

Az idegen, aki borotvált arcú volt és lódenruhákat, barna köpenyegét és a kezében egy kis fényképezőgépet viselt, azt mondta, hogy a nyílt utcán nem hajlandó magát igazolni, hanem fáradjon föl vele Weil dr. a Fehér Kereszt-szállóban levő szobájába. Ekkora már nagy tömeg gyülekezett össze, amelynek egy része azt követelte, hogy az ismeretlen, aki bizonyosan spion, üssék agyon.

Az idegen végül teljesen lecsillapodva, a legkorrektebb udvariasság hangján beszélt a tisztviselővel, csak azt hangoztatta, hogy nem igazolja magát, mert nyílt parancsossal utazik, amit fönt a szobában azonnal meg is fog mutatni. Mikor fölértek a hotelszobába, valóban egy Oifener Befehet mutatott elő, amit azóban Weil dr. gyanusnak talált, mert a fényképről a száraz bélyegző hiányzott. Az időközben megérkezett katonai-rendőrhadnagy, valamint Takácsy Dezső esendőrfőhadnagy is ezen a nézetten voltak. Így az idegent-előállították a katonai rendőrségre, ahol pontosabb igazolítása céljából őrizetbe vették.

— Alhir a német császár elleni merényletről. Berlinből jelentik: A Corriere della Sera tudósítást közöl, amely szerint a német császár ellen merényletet követtek el, a merénylet nem sikerült és a merénylő elmenekült. Azt írja a lap, hogy az esetet Németországban titokban tartják. Természetesen az egész mese tudatos kitalálás.

— Kitüntetések. A király az ellenséggel szemben vitéz magatartásuk elismeréséül Pecurar Brutus 33. gyalogezredbeli főhadnagynak a katonai érdemkereszt 3. osztályát a hadiékítménnyel és a kardokkal, Karácsonyi Pánca honvédnek, Szücs Emil szakaszvezetőnek, Bogvy László tizedesnek, Eichner Ernő hadnagynak, Muresán Kálmán őrvezetőnek, Dimitresku János, Butár János, Tomucz György honvédeknek, Mráz Ferenc szakaszvezetőnek, Kornya Adám tizedesnek a 2. honvéd gyalogezredben, Illés Dezső, Puskás János tizedeseknek, Pomucz Péter, Banzsal János

nos, Hajdu András, Huszár János őrvezetőnek, Szathmári Sándor, Burlea József, Nagy Gy. István, Widák Tódor, Neuadow Joachim, Bohus Lajos, Burla József, Kocsics Mátyás, Mujka Tódor, Skorka Pál, Csöte András, Kotroczó András, Marx János, Gyapjas József, Zsiva György, Kladován György, Teután Tódor, Molnár András, Lupás Vazul, Mudrity György, Lupei János, Butya János, Szilágyi József, Kisházi István, Cséki Samu, Gigorian György, Cserb János és Szabó György népfelkelőknek a 2. népfelkelő gyalogezrednél, mindannyioknak a 2. osztályu vitézségi érmet adományozta.

— **Katasztrófális földrengés.** Pólából jelentik: Tegnap este katasztrófális távoli földrengést jeleztek az itteni földrengést jelző készülékek 4400 kilométernyi távolságból. Hasonlóképpen földrengést jeleztek a zágrábi készülékek 10.500 kilométernyi távolságból és a trieszti 8300 kilométernyi távolságból.

— **Az új záróra.** Arad közönsége ma este kihasználta az első kedvező alkalmat, hogy ne a tyukokkal feküdjék le. Tizenkét óráig tömve voltak az éttermek és kávéházak mulató társaságokkal, ének és zeneszó hallatszott, amíg a nagy torony órája elkongatta az éjfélt. Valami rövid, jelentéktelen, de szédült boldogság és mámor volt ez, visszatérés boldogabb időkbe, amelyek nem is olyan régen multba zuhantak. A vasökl, az itthoni háborús disziplina szorítása enyhült meg kissé, ezért ujjongtak a szívek. Az örök gyermek tombolt afölötti örömben, hogy egy kis szabadságot engedélyeztek neki. Tizenkettőkor pedig ismét körüljártak a fizetőpincérek — szintén sugárzó arccal — az obligát figyelmeztetéssel: „záróra kérem”, a cigányok hüvelyébe dugták a táncoló nyiretyt. A kisasszonyok pedig a kasszák trónusain rózsás tenyerükkel egy ásitást fojtottak el. Nekik már szokatlan volt az egy órával tovább való virrasztás.

— **Új tb. főszámvevők.** Kintzig János főispán értesítette a város közgyűlést arról, hogy Exterde Kálmán báró főszámvevő helyettest és Baross Dezső aradi lakost tiszteletbeli főszámvevőkke kinevezte. A közgyűlés egyhangú helyesléssel vette ezt tudomásul.

— **Halálozás.** Sulyos gyász ért ma egy előkelő aradi ur családot. Rétháti Kovacsics Gyula Temesvár város nyugalmazott úrvaszerkai elnökének felesége ma éjjel tragikus körülmények között hunyt el. Altalános, mély részvétellel fogadták mindenütt a szomorú hírt, annál is inkább, mert rövid idő alatt ez a második haláleset, mely ezt a tisztelt és becsülésben álló családot éri. Az elhunytak pár hét előtt halt meg nagy képzettségű fia, akit a legszebb remények utjáról ragadt el a kérélihetetlen végzet. Kovacsics Gyuláné tegnap este még hozzátartozóinak kíséretében sétán volt s éjjel hirtelen tüdővérzést kapott, mely rövid kínlódás után halálát okozta. Az elhunyt urasszony számtalan jótékonyági mozgalomban vett részt és ezen a téren olyan érdemeket szerzett, melyeket a legfelsőbb helyen méltó módon megjutalmaztak; a koronás arany érdemkeresztnek tulajdonosa volt s nemes szívének bőséges megnyilatkozásáért istápolitjai bizonyára mindig fogják áldani emlékét. Halálát férjén kívül Lacay Endre, Odor Béla jószágigazgatósági fogalmazó, akik vejei voltak, fiai Kovacsics Dezső és Kovacsics Gyula polgármesteri fogalmazó továbbá nagy és előkelő rokonság gyászolja. Temetése szombat délelőtt tíz órakor lesz az Erzsébet-körút 32 számú házból.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Oroszország parasztjai a háboru ellen.

Stockholm. Pétervári jelentés szerint 52 orosz nagyobb város munkástanácsa táviratilag felszólította a pétervári munkástanácsot, hogy erélyesen lépjen fel Miljukow ellen. Ha zavargásokra kerülne a sor, támogatásukat kilátásba helyezték. A minszki paraszt kongresszus kimondotta, hogy elítéli a háborus politikát és támogatni fogja a munkástanácsot a háboru elleni küzdelemben. Azt hiszik, hogy számos más parasztrtekezlet is osztani fogja a minszki kongresszus véleményét. Péterváron május 14-én paraszgyűlés lesz, amelyen valószínűleg kimondják a munkástanács békés politikájának támogatását.

Genf. Francia lapok azt a javaslatot teszik, hogy a szövetséges kormányok intézzenek erélyes felszólítást az orosz kormányhoz, hogy a további koncessziókat külpolitikai kérdésekben a munkások tanácsának tagadja meg.

Frankfurt. Jassyból Take Jonescu Pétervárra utazott Miljukovval tárgyalni. A tanácskozásnak nagy fontosságot tulajdonítanak. Take Jonescut személyes védelmére két vezérkari tiszt kíséri.

Stockholm. Pétervárról jelentik:

— **Norvéglában eltiltott német hangverseny.** Berlinből jelentik: Mint ismeretes, a norvég kormány elnézte, hogy a Nikisch Arthur által rendezendő hangverseny megtartását eltiltották. Magától értetődően a német követ megfelelő előterjesztést tett a norvég kormánynál, azonban még nem kapott végleges választ.

— **Májusi ájtatosság a vártemplomban.** Wild Endre dr. tábori lelkész péntek délután 5 órakor a vártemplomban könyörgést tart a győzelmes békéért. A zenei részt Müttermüller József konzervatóriumi igazgató látja el. Programon van Müttermüller új szerzeménye, a Pange lingua és Gounod Ave Mária cello kísérettel, melyet Horváth Gizella felsőleányiskolai énektanárnő énekel. A vártemplom ma délután a polgárság számára nyitva lesz.

— **Megbízta. Variassy Lajos** polgármester előterjesztésére megbízta a közgyűlés *Institoris* Zsigmondot halálesetek felvételi és hagyatéki leltározási teendőik végzésével és ezért évi 800 koronát állapított meg számára.

— **Elveszett gyémántgyűrű.** *Elveszett ma délután tel 4-4 óra között a Variassy Lajos-utcától Kápolna-utcán át az Atilla-tér közötti uton egy gyémánt gyűrű. A bécseletes megtaláló 50 korona jutalomban részesül a Fehér Kereszt-szálló irodájában.*

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A király és a hadikölcsön.

— *Az Aradi Közlöny tudósítójától.* —

Királyunknak mindenre kiterjedő figyelme az új hadikölcsönrel kapcsolatban meleg méltánylásra érdemesítette a magyar nemzetnek azt az eredményes áldozatkészségét, melyben mindmáig a hadikölcsönök ügyét részesítette s esetről-esetre a legszebb sikerre vitte. Ugyanakkor a királyi szóhoz méltóan sorakozott a királyi tett is: 12 millió korona jegyzést jelentett be a magyar hadikölcsönre.

Vasárnap tüntettek Kerenski ellen. A tüntetők angol befolyás alatt állottak.

Basel. Svájci lapok jelentik a francia határról: Az utóbbi harcok után az angol és francia csapatokat 2 millió emberre becsülik.

Berlin. Az élelmezési kérdések tárgyalásánál a birodalmi gyűlésben Batoczy, a német közlelmezési hivatal főnöke ezeket jelentette ki: Az élelmiszerek szűk voltára való tekintettel háromféle célt kell követni. A föld termékeinek gyors szétosztását emberek és állatok között, melynél kétségtelenül történtek hibák, a különböző kerületekben megfelelő szétosztást és az aratási év két hónapjának biztosítására irányuló gazdálkodást. Kijelentette, hogy Romániából örvendetes termésotlás várható. Felémlítetté ezután a kedvezőtlen magyar termést és közölte, hogy Tisza István gróf miniszterelnök vele szemben mély sajnálatának adott kifejezést, hogy éppen Magyarország, amely a természet adományai folytán arra volna hivatva, hogy szövetségeseiről gondoskodjék, ezt a kedvezőtlen aratás folytán nem tehetette. Az új termésig azonban kitartunk. Ez bizonyos. Zsirtartaleink még elég sokáig eltartanak. Az ellenséges sajtó május végére összeuralunkat jósolta, de én biztos vagyok abban, hogy összeomlásunkba vetett remény szét fog oszlani és győzelmesen fogjuk kiállani a megjósolt veszedelmet.

Amennyire föllelkesít mindnyájunkat a királyi elismerés és az új hadikölcsön alkalmából fokozott áldozatkészségre sarkal, azonképpen a legjobb hatással lesz az egész országra a királyi példaadás is. Annál biztosabban remélhetjük ezt, mert a követésre méltó példához még az előnyök egész sora is csatlakozik, melyek hasonlóképpen egytől-egyig arra fogják sarkalni a közvéleményt, hogy az új hadikölcsön ügyét a lehető legszelesebb rétegekben tegye magáévá.

Mindenek előtt a pénzügyminiszter erre a hadikölcsönre folldotta azt a moratoriumos intézkedést, mely eddig a bankbetétek bizonyos részét elzárta a hadikölcsön jegyzések elől. Akinak betétje van, az most korlátlanul hadikölcsönre jegyezheti azt, csak idejében fel kell fölmondania. Hogy az sokakat ösztönöz majd jegyzésre, magától értetődik, hiszen a mai minimális bankamatlálbnál a hadikötvények éppen 100%-kal kedvezőbb kamatozásúak.

Monstantól kezdve a kibocsátás típusa egységes lesz: csak 6%-os kötvényeket kapunk jegyzéseink ellenében. Fontosabb azonban ennél az az új intézkedése a pénzügyi kormánynak, hogy amíg a hadikölcsön kedvező lombardirozása eddig csak a békekötésig volt biztosítva, ettől a hadikölcsöntől kezdve a kötvényeknek ez a kedvezményes elbánás megmarad a békekötés utánra is. Ez azt jelenti, hogy a 6%-os kötvényt örömszt jegyzi majd a tőkének az a része is, mely a háboru utáni átmenet előrelátható pénzügyi szükségleteink kielégítésére rezerválta magát, de amely ez előny folytán szintén fölszabadul a hadikölcsön számára.

Még egy eszméről van szó, amely még csak terv, de már foglalkoztatja az embereket. Amit fölvetettek Németországban, hogy tudniillik a hadikötvények ártályamának állandóságát lenetőleg biztosítsák. Reméljük, hogy valami formában ez is valóra vártható. De már enélkül is az új hadikölcsön annyi fontos előnnyel lép a nagyközönség elé, hogy joggal várhatjuk iránta a legszelesebb körű érdeklődés megajánlását.

Anglia súlyos válsága.

— **Londoni konferencia a stockholmi helyett.** —

— *Saját tudósítónk telefonjelentése.* —

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: Az Atlanti Óceánon német tengeralattjárók újabb hét gőzhajót sülyesztettek el 22,500 tonnátartalommal.

Rotterdam. Asquith egy beszédre válaszolva kijelentette, hogy Angliát katonailag nem lehet legyőzni, ellenben a tengeralattjárók veszedelme Angliát a legsúlyosabban fenyegeti. A legközelebbi hetek Angliát a következményeikben igen súlyos politikai határozatok elé állítják.

London. A Reuter ügynökség jelenti: A munkás párt nemzeti bizottsága tegnap az alsóházban ülést tartott, amelyen a nemzetközi szocialista iroda hollandi szakosztályának azzal a meghívásával foglalkozott, hogy a párt képviseltesse magát a stockholmi kongresszuson. A bizottság elhatározta, hogy a párt semmiképpen sem fogja magát képviseltetni a jelzett kongresszuson, mert a bizottság nézete szerint a kongresszus összehívása sem történt meg szabályosan. A konferenciának különben sincs határozott célja és nem lesz semmitféle felhatalmazása. Elhatározták azonban, hogy előkészületeket tesznek az összes szövetséges államok, beleértve Amerika szocialista pártjainak és munkásainak jelenlétében egy Londonban tartandó konferenciára.

Amsterdam. Londonból jelentik: Loyd George miniszterelnök valószínűleg részt fog venni a holnapi titkos ülésen és azt várják, hogy Oroszországról a tengeralattjáró kérdéséről és a szaloniki expedícióról fog nyilatkozni.

Irországban a forradalmi mozgalom ismét növekszik. Május 13-ig a tereken és az utcákon minden csoportosulást betiltottak. Az 1916. évi felkelés évfordulóján több városban a nyilvános épületekre, köztük a városházára is, katonasági lobogót vontak fel. Pillei városban a köztársasági zászlók mellett német lobogókat is kitéptek. Ahol Casementet elfogták, istentiszteletet tartottak.

MOZGÓKEP SZÍNHÁZ.

Hőfőherke.

(Bródy Sándor regénye filmen az Urániában.)

Bródy Sándornak második regénye kerül az idén a közönség elé — filmen. Az első az „Ezüst kecske” volt, melynek szenzációs sikerére még élénken emlékszik mindenki, a második a Hőfőherke, amely zsúfolt házak egész sorát fogja vonzani az Urániában.

Bródy Sándor jóideje hallgat. Az idén nem kaptunk tőle még nagyobb lélegzetű dolgot, se regénya, se színműve nem került a közönség elé, noha eddig még minden esztendőnek jelentős eseménye volt, ha a kiváló író érdekes mondanivalóit, finom megfigyeléseit közölte hűséges hallgatóságával. A bemutató, így most kétszeres érdekességgel hat. Színmű helyett mozidarab, jó így is, csak a kivitel is legyen méltó a regény belső valójához.

Nagyon sokan vannak, akiknek nem kell elmondani a „Hőfőherke” témáját, hiszen kedves olvasmányuk volt ez a regény, amely egy időben valóban a legnépszerűbb magyar regények egyike volt. Bródy Sándor sajátos megfigyelőtehetsége, melyen zengő lírája, meleg magyar szíve varázslatos színekbe burkolja ezt az ártatlan kis történetet, amelyben az élet hőse egy pesti mérnök, aki vidékre menekül a gondatlannak nevezett élet, a mulatozások elől. Csöndes boldogságu emberek környezetébe vágyakozik, tiszta érzések, nyárspolgári hangulatok birodalmába, s ezt a bűvös és vigasztaló miljööt meg is találja egy verőfényes faluban, ahol csakhamar szerelmes lesz — és most már igazán és rékezietlenül a lelkész szende leányába, akit Hőfőherkének nevez el úde naitvítása, egyenes gyermeki lelke, teljhöten tisztaságu gondolatai miatt. A párti már szinte kész, amikor a mérnök hirtelen megint szembe

találkozik a modera, a nagyvilági nővel, a falusi orvos leányával, aki ugyanugy gondolkodik, mint Pesten a nők, aki élet vidor, fess, fesztelen, sok nyelvet tud, csicsereg, pletykázik. S Hófehérke elhervad magányosságában... A grandiózus Bródy-film főszerepeit Beregi Oszkár, Lenkeffy Ica és Hajdu József játsszák.

* **A szfinx rabja.** (Nordisk-sláger az Apollóban Psilanderrel.) Csodás, régen nem látott és exotikus miljöbe vezet bennünket a legújabb Nordisk-film. Az aschkarai piramisok előtt sötéten és némán áll, mintha őrizné őket, a hatalmas szfinx. A gigantikus építmény, a rejtélyes köemlék belsejében azonban egy angol kalandornő ütött tanyát bandájával együtt. A szfinxbe csak egy titkos ajtón lehet belépni és oda csak a banda tagjai juthatnak sa Lady Trenton a bandafőnök a szfinx szemén keresztül megadja nekik a jelt. A banda a kairói idegenekre veti ki hálóját és ügyes manőverekkel rabolja ki őket. Egy főúri családra veti ki a banda hálóját és ebből a legizgalmasabb meseszöveg fejlődik, mely szinte lenyűgözve tartja a közönséget. A mozitechnika legbámulatraméltóbb dolgait produkálja itt a Nordisk-gyár. Keletnek pazar vidéke, a sivatag, a piramisok szindus, tropikus tája vonul föl előttünk s végére hagyjuk, amit elől kellett volna említeni, hogy a fő férfiszerepet Psilander játssza benne. Az aradi Apollóban pénteken, szombaton és vasárnap kerül színre a csodás kép.

* **W. Psilander vasárnap az Erzsébet mozgószínházban.** Kurt és Erilly forró szerelmüket bevallva házastársak lesznek és boldog egyetértésben élnek. Kurt a sok munkától elfoglalta elhanyagolja feleségét, aki ennek egyik barátja oldalán keres szórakozást. A barátok dr. Tarnernak egy riválisa is van, aki Kurtot telefonon értesíti, hogy Erilly őt barátjával megcsalja. Kurt megakar erről győződni, amikor szobájából ki akar lépni, Erillyvel szembe kerül, heves szóváltás után idegrohamot kap és ágyba esik. Az orvos meghagyja Erillynek, hogy ügyeljen, mert ha 4 cseppnél többet ad az orvoságból úgy ez halált jelent. Kurt másnap reggel nem ébred fel, amiért a bíróság Erillyt és dr. Tarnert letartóztatja. A végtárgyalást a boncoló teremben akarják megtartani, de egy váratlan fordulat igazságot szolgáltat, kiderül hogy Kurt csak tetszhalot volt, aki próbára akarta tenni feleségét. Most már boldogak és Kurt minden idejét feleségének szenteli. **Csütörtökön A bosszuálló arany** amerikai cowboy dráma.

A szerkesztéset felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatti közlemények nem vállalnak felelősséget)

Limbeck János és fia „Első m. k. szab. érckoporsó-gyára és temetésrendelő-vállalata” Arad.

Idősb rétháti Kovacsics Gyula a saját, mint gyermekei **Ella** férjezett **Lacza Endréné, Magda** férjezett **Jánosné Ódor Béláné, Dezső és Gyula**, valamint az alólirottak nevében is szíve mélyén megtörve, fájdalommal jelenti, hogy életének felejt-hetetlen hűséges társa, illetve az áldott jöelkü édesanyja, a leggyöngédebb testvér, a példás nagyanya, a szerető unokatestvér és sógornő

rétháti Kovacsics Gyuláné

szül. Kovachich Ella,

a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa,

fáradhatlan életének 59-ik, zavartalan boldog házasságuk 41-ik évében, a Mindenható bölcs rendelkezése folytán váratlanul, tüdővérzés következtében, folyó évi május hó 10-én, hajnali 4 órakor, az utolsó kenet szentségével ellátva, nemes lelkét Teremtőjének visszaadta.

A megboldogult földi maradványai folyó évi május hó 12-én, szombaton délelőtt 10 órakor fognak az Erzsébet királyné-körút 32. számú gyászházban a római katolikus anyaszentegyház szertartásai szerint beszenteltetni, ahonnan drága holtunkat Ujaradra átkisérve, az ottani római katolikus temetőben lévő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért folyó évi május hó 15-én, délelőtt 10 órakor, az aradi főtisztelendő minorita-atyák szentegyházában fog az Egek Urának bemutatni.

Kesergő szívvel, a boldog viszentlítésben bízva, keresünk megnyugvást a Mindenható változatlan akaratában és áldjuk örökké drága emlékedet!

Arad, 1917. május hó 10.

Özv. almási Franche Lajosné szül. Kovachich Janka családjával, nővére. özv. Rétháti Kovacsics Lajosné szül. Szűry Ludovika, rétháti Kovacsics Dezsőné szül. csikmádfalvi Szentes Magda, menyei. Lacza Endre, Jánosné Ódor Béla, vejei. özv. Báró Redvitz Károlyné szül. Ehrnheim Sára Iona, nedeczei Nedeczky Ferenc, Baranyi Nedeczky Adrienne, unokatestvérei. rétháti Kovacsics Gizella, özv. rétháti Kovacsics Józsefné, rétháti dr. Kovacsics Cezár családjával, rétháti Kovacsics és László családjával, rétháti Kovacsics Agoston, rétháti Kovacsics Ferenc családjával, unokatestvérei és sógorai. ifj. Lacza Endre, Lacza József, Lacza Antal, Lacza Péter, Kovacsics Lajos, Kovacsics Izabella, Kovacsics Mária, Ódor István, unokái. 21

NEMZETI SZÍNHÁZ

Arad, 1917. évi május hó 11-én, pénteken:

C) Berli-

C) Berlet.

Csárdáskirályné.

Operett.

Kezdete 7 órakor.

Uránia

Péntektől — vasárnapig

Bródy Sándor:

Hófehérke.

Mese 3 részben.

Számított jegyek délután 3 órától a mozi irodában.

51

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, várképző gyógybor, vérszegények, láb-badozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosztó szer, finom fűszeres ízű, zson-gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg ja-valva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulaj-donságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1945

Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arcot vakító fehérre varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. Ara egy tégelynek K 1.50.

Ibolya Doré szappan 3 kor., Ibolya Doré tej 1 K 50 fill. Ibolya Doré hölgypor 1 K 50 fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes ízű limonádét

mindenkor otthon készíthet 1 adag **CITRAS**-sal.

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád

gyógyszertárában Arad, Andrassy-tér 22. szám.

K. u. K. EPIDEMIESPTAL ARAD.

Hirdetmény.

A os. és kir. katonai járványkórházban (honvédhuszár lak-tanya) irodai teendőkre magyarul, és németül beszélő, gép- és gyorsírást tudó, továbbá ápolónői és házi teendők elvégzésben jártas nők havifizetés mellett felvétetnek. Hadi özvegyek előnyben.

Bővebb felvilágosítás a fenti kórházban a gazdasági hivatalban. 3060

Ertesítés!

A n. é. hölgyközönség szives tudomására hozom, hogy **Andrássy-tér 5. szám alatt** (a Lloyd palotában) női kalapszalont nyitottam.

Eveken át a külföld legnagyobb városaiban működtem s így munkám a legkényesebb izlésnek is megfelel. **Atalakításokat modell után vállalok**, régi formákat is hasonlóképp alakítok. Készülműkhöz való kalapot azonnal készítek.

Szives pártfogást kér

-1577

MOHR D. Andrássy-tér 5. (Lloyd palota).

Hirdetmény.

A békéscsabai lókorház parancsnoksága keres oly **nőket irodai szolgálatra**, 1. kik a magyar és német nyelvet úgy szóban, mint írásban tökéletesen bírják, havi 160 kor. díjazás mellett, 2. olyanokat, kik a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, azonkívül a gépirást is tudják, havi 200 korona díjazás mellett.

Továbbá szakácsnőket napi 2,50 korona fizetésig, legény-ségi koszt mellett.

Bővebb felvilágosítást nyújt és jelentkezőket fogad a lókorház parancsnoka, hivatalos helyiségében, a Bohn-féle téglagyárban, május hó 18-tól kezdve.

Purgly János, főhadnagy,
parancsnok.

3059

Ujaradon a

„Szöllővendéglő“ nagykorcsma

szép nagy kerttel,

bérbeadó.

Érdeklődők az Ujaradi sörgyári irodában kaphatnak felvilágosításokat. 3057

Versenyárgyalási hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági szöke a városi középületek és iskolák fűtéséhez az 1917. évi fűtési évadban szükséges 66 waggon darabos porosz vagy magyarországi szén és 80 waggon koksznak szállítása iránt f. évi május hó 14-én d. e. 10 órakor nyilvános versenyárgyalást tart.

Az ajánlat nyári szállításra teendő. Ajánlat tehető csak szénre vagy kokszra s fentieknél kisebb tételekben való szállítására is.

Az ajánlatok a gazdasági tanácsnok urnál a versenyárgyalás megkezdése előtt nyújthatók be, az ajánlatokhoz a bánompénznek a városi pénztárba történt befizetést igazoló letéti jegy mellékelve van.

Bánompénzül leteendő az ajánlati értéknek 5%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

A versenyárgyalási feltételek a gazdasági tanácsnok urnál a versenyárgyalást megelőzőleg is megtekinthetők.

Az ajánlattevő által szabályszerűen aláírt, felbélyegzett és 3 pecséttel lezárt írásbeli ajánlat zárt borítékára ráírandó, hogy „Ajánlat kőszén szállításra.”

Az ajánlatnak tartalmaznia kell: a) Az ajánlattevő azon nyilatkozatát, hogy a gazdasági hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthető versenyárgyalási feltételeket ismeri, elfogadja s magát an-

nak betartására kötelezi. b) a szállítandó kőszén vagy koksz egységi és összarát koroná millérben számmal és betűvel kiírva. c) az ajánlattevő nevét, lakhelyét, polgári állását tisztán kiírva. d) az ajánlattevő azon határozott kijelentését, hogy a szállítandó kőszén vagy kokszot ő maga fogja előállítani, termelni vagy mástól beszerezni-e? e) az ajánlattevő kötelezi magát, hogy az ajánlott mennyiségben felül kívánna annak 30%-át ugyanazon évben és feltételek mellett szállítani fogja. — Arad, 1917. április hó 30. **A gazdasági szök.**

8958—1917. kh.

Hirdetmény.

A m. kir. miniszteriumnak a marhából és juhból származó nyers-faggyu forgalmának szabályozásáról szóló 820—1917. M. E. sz. rendeletét a következőkben teszem közzé:

Mindazok, akik ipari (mészáros-, hentesipari, konzervgyártási, stb.) üzemi nyers marha- és juhaggyut termelnek, illetőleg nyernek, kötelesek a vágásiaktól származó, illetőleg ipari üzemi nyert összes nyersfaggyu mennyiségeket azok, akik csak a hét egyes napjain vágják, haladéktalanul, azok pedig, kik állandóan vágják, legkésőbb a hét szombati napján a Magyar Olaj- és Zsiripari Központ részvénytársaságnak (Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33. sz.) vagy e társaság helyi megbízottjának bejelenteni.

Ipari célú vágásoknál, valamint az ilyen vágásokból származó husok értékesítése közben, nemkülönben az ilyen vágásokból származó emésztőszervek feldolgozásánál a faggyus részek annyira lefejtendők, amennyire ez a huszoknak, illetőleg a bél és pacaárú károsítása nélkül lehetséges. A husnak a fogyasztók részére való kimérésénél — a juh vesés felét kivéve — a hus faggyusan kimérni, vagy a faggyut nyomatékkal adni nem szabad. Ep így ulos a bél és pacaárút faggyusan árusítani.

A termelő köteles a körvágóhídon végzett vágás alkalmával nyert szin-faggyut a körvágóhídon, minden egyenként nyert nyersfaggyut (sín-, szök-, vagy hull-dekfaggyu) pedig a saját üzlettelepén a Magyar Olaj- és Zsiripari Központ részvénytársaság rendelkezéséig száraz állapotban gondosan megőrizni, a romlástól megóvni és az őrzésre megzabolt helyen az említett társaságnak (Központnak,) vagy az általa kijelölt vevőnek a jelen rendelet szerint átadni.

A körvágóhídon termelt nyersfaggyut a körvágóhídról csak annak szabad elszállítania, aki erre a Magyar Olaj- és Zsiripari Központ részvényársaságtól engedélyt nyert.

Aki a jelen rendeletet, vagy a jelen rendelet alapján kibocsátott hatósági rendelkezést megszegi, vagy kijátsza, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el s hat hónapig terjedő elzárással és kétezer koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A büntető eljárás során lefoglalt nyers faggyukészletet az eljáró hatóság köteles a lefoglalás után a Magyar Olaj- és Zsiripari Központ részvénytársaságnak (Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33. sz.) átvétel végett haladéktalanul bejelenteni.

A zsiradékok és zsirsavak vasuton, hajón, vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 3.499—1916. M. E. szám alatt kiadott rendelet (l. a Budapesti Közlöny 1916. évi december hó 6. napján megjelent 284. számában) a nyersfaggyu tekintetében kiterjesztetik a 100 kg. és ennél kisebb súlyú küldeményekre. Arad, 1917. április hó. **Gröen, főkapitány.**

Fagydagاناتok

stimulálására,
tagyviszketeg-
ség biztos meg-

szüntetésére legjobb
szer a

FRIGIN.

Ara ecsettel és utasítással 1 korona.

Legfajdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt
minden ki
megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra.

Ara használati utasítása együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav“-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melogen“-t. Egy pár perc alatt bármely hajat, vagy bajuszt a legszebb

állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni.

Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kap-
hatók a készítősi:

Hajós Árpád

gyógyszer-
tárában

ARAD, Andrássy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetéséi Ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/6 óráig veszünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Péter és Pál.

Miért kerestél fel? Találkozásunkkor miért nem szólt? Tudasson a lapban, hol tevékenykedünk. Pároska. 3061

Mérnök-jelölt

szórakozás céljából megismerkedne intelligens, csinos úrléánnyal. Leveleket „Utász” jellegre a kiadóba kér. 3085

Oktatás.

Svejal Genj

Kisasszony francia társalgó órákat ad. Cim a kiadóhivatalban. 2984

Alkalmazást keres.

Ópó és férfitáncos

kereskedésben jártas, 17 éves segéd állást keres. Cim a kiadóhivatalban. 3064

Hosszu irodai gyakorlati bíró irodában, perfekt gépiró azonnali alkalmazást keres magánégnél, vagy nagyobb vállalatnál. Cim a kiadóban. 3033

Alkalmazást nyer.

Jó bizonyítvánnyal

bíró szabaleány uriházánál azonnali és szakcsónó június 1-re felvétetik. Cim a kiadóban. 2000

Német, magyar

okl. gyermekkertésznek kerestetik mielőbbi belépésre. Cim a kiadóban. 3012

Intelligentes detsches

Fraulein wird zu 2 grösseren Knaben gesucht. Mit Klavierkenntnis bevorzugt. Koch, Szabadság-tér 12. 3041

Óvadékképes

penzbeszedő az aradi kerületi munkásbiztosító pénztárnál felvetetik. Hadirokkant előnyben részesül. 3849

Lapkihordó-pár

jó fizetéssel felvétetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7891

Nyomdász-tanulóknak

felvétetik két fiú, kik a 14. évet bejárták és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Gyógyászat.

Röh és visszatetség

elleni fehér kenőcs kapható egyedül Ferenc-téri Vajdits-gyógyszertárban. Kis tégely 2 korona, nagy tégely 3 korona 50 fillér. 6171

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsemot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsem, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Üzletek.

Vendéglőhelyiség

berendezve lakással és egy üzlethelyiség raktárral kiadó. Cim a kiadóban. 2833

Kiadó lakás.

2 elegánsan bútorozott egymásba nyíló szoba azonnal kiadó. Andrassy-tér 20., II. em., a. 14. 3039

Lakást keres.

Bútorozott szoba

azonnalra, esetleg május 15-re kerestetik. Ajánlatok a kiadóba, kéretnek „észlős” jellegre. 3066

Ingatlan.

Érdős

ház két nagyobb és több kisebb lakással, istálló, kocsiszinnel, a Ferencz-térhez közel. 3021

Vétel és eladás.

Asztalok, székek

és egyéb bútordarabok eladó. Thököly-tér 5/a., földszint. 3058

15 ezer darab szállókaró,

továbbá borsajtó és különféle szüretelő eszközök eladó Réthy Béla gyógyszerésznél, Békescsaban. 2982

Jókarban lévő.

férfi öltöny eladó. Cim a kiadóban. 3062

Jókarban lévő

használt zongora megvételre kerestetik. Hermle József, Pankota. 2819

Tégla

jóminőségben, nagy és kis mennyiségben, jutányos áron kapható. Jiraszek iroda, telefon 1097., vagy Lázár iroda, Hasszinger u. 6., telefon 747. 2761

Kis autó

háromkerekes, két üléses, eladó. Codilláné, József főherceg-ut 10. 2949

Levélpapírok

nagyválasztékban jutányos áron kiárusítanak. Turk Józsefnél Arad, Forrai utca 3. Játék és rövidáru üzletében. 3011

Eladó

egy pár 5 éves almászürke jukker és egy szép fedeles hajtókosai. Felvilágosítást ad Sipitzki Ferenc, Elekén. 2987

Keresetek

kisebb tőkebefektetést igénylő, egy-két könnyen eladható közgazdasági cikket. Ajánlatokat „Hadi cikk” jelleg alatt a kiadóba kérek. 3024

Használt ólom

megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Különféle.

Elveszett

női mellti fehér camée női fej. Megtaláló jutalomban részesül Krausz Paulin könyvkereskedésében, színházépület. 3067

Kiadó.

József főherceg-ut 22. sz. alatt 2 utcai és 2 udvari szobából álló helyiség kiadó. Cim a kiadóhivatalban. Bővebbet az „Aradi és csanádi egyesült vasutak Magánüzemeinek központi felügyelőségénél. 1868

Az Anusol

aranyér-kupokát mindenben pótolják a Haemorrhoida-kupok, azonos összetételű folyton hatásuk is teljesen azonos, Ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

8952—1917.

Hirdetmény.

A m. kir. miniszteriumnak bizonyos fémek és ötvözetek és ezekből készült egyes tárgyak forgalombahozatalának és felhasználásának korlátozásáról szóló 1916. évi április hó 28. napján 1.449—1916. M. E. szám alatt kelt rendelet egyes intézkedéseinek megváltoztatása tárgyában kelt 1185/1917. M. E. sz. rendeletet a következőkben teszem közzé:

1. §. A jelen rendelet életbelépésével hatályát veszti:

a) az 1916. évi április hó 28-ik napján 1449—1916. M. E. száma alatt kelt rendelet 8. §-ának 2.

pontja, amely szerint a m. kir. kereskedelemügyi miniszter külön engedélye nélkül is szabad elidegeníteni az idézett rendelet 1. § a) pontjában felsorolt anyagoknak és tárgyaknak árusítás végett raktáron tartott készleteiből — fehérlemez kivételével — havonként az előző hónap utolsó napján megelévő készlet 10% -át.

b) az idézett rendelet 4. §-ának 2. pontja, amely szerint a m. kir. kereskedelemügyi miniszter külön engedélye nélkül szabad fel dolgozni, az idézett rendelet 1. § a) pontjában felsorolt anyagok és tárgyak tekintetében azokból a készletekből, amelyek nem a katonai igazgatás megrendeléseinek teljesítésére szükségesek — a fehérlemez kivételével — havonként az előző hónap utolsó napján megelévő készlet 10% -át.

2 §. Az 1. §-ban idézett rendelet rendelkezései egyébként érintetlenül maradnak.

Green, főkapitány.

Lapkihordó pár

jó fizetéssel

felvétetik.

Cim a kiadóhivatalban.

Viszonteladónak:

100 drb Vegyes lev. lap K 6.—
100 „ Aranyos fényes lap K 8.—
100 „ Gelatin fényes lap K 6.—
100 „ Matt lev. lap K 5.—
100 „ Művész lap K 12.—
100 mappa 10/10 levélpapír
és boríték, jó minőségben K 32.—

valamint más olcsó papíraruk kaphatók 3051

Deák Béla

könyv- és papirkereskedésében

Aradon, Forray-utca. Telefon 902.

Gépolajok,

Hengerolaj,

Kocsikenőcs,

Rézgálic,

Raffia háncs,

Keményítő,

Takarmányrépa mag

állandó nagy raktár

1181

Hubert József

Arad.

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-ut. 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

AKI

házat, vagy földbirtokot

venni vagy eladni akar, forduljon bizalommal

Lustbader Adolf

ingatlanforgalmi irodájához Révay-utca 2. sz.,

ahol kisebb-nagyobb házak, birtokok előjegyzésben vannak. Megbízásokat ingatlanok eladására és vételére elfogadok.

Telefon 961. szám.

Cognac:

Keglevich,

Dékány, Marty,

Adriatica gyártmány,

valamint likőr és rum, palackokban beszerezhető nagyban és kicsinyben 2056

Weiszberger Sámuel

utódánál

Körösvölgyi Pálinkaraktár

Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651.

Uraságok, földbirtokosok és kereskedő uraknak!

Ajánlok hadifoglyok és munkások részére

alsó és felső ruhát. Fin bakkancsok, bőrtalppal párja 29 korona, férfi bakkancsot, párját bőrtalppal 39 korona, továbbá ragasztott hadibőrbeli féltalp párját 6-7 koronaért. Bársony és plüsch komót felcipő női bőrtalppal, párja 12 K.

Kapható:

Herzfeld Gyulánál,

Asztalos Sándor-utca. 2999

Földbirtokosoknak

35 évre 7% annuitás teljes árfolyam,
50 évre 6% annuitás teljes árfolyam,
50 évre 5-6% annuitás 99% árfolyam
63 évre 4-35 annuitás 95% árfolyam
65 évre 5-58 annuitás 99% árfolyam mellett, továbbá aradi és békescsabai házakra 50 évre 6% annuitás 98% árfolyam mellett törlesztéses kölcsönöket folyosított s parcellázásokat vállal a

Budapesti Kölosönközzettő és Parcellázó Részvénytársaság Budapest, VIII., Kenyérmező-u. 6. Aradi megbízottunk: Bonyhádi József ur. Kapa-u. 47., d. u. 2—1. ig. 791